

Európska
komisia

SLOVENSKO

Preskúmavanie vykonávania environmentálnych právných predpisov a politík

SPRÁVA O KRAJINE SLOVENSKO

Životné
prostredie

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 4. 4. 2019
SWD(2019) 116 final

PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019
Správa o krajine – SLOVENSKO

Spríevodný dokument

**k oznámeniu Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a
sociálnemu výboru a Výboru regiónov**

**Preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov 2019:
Európa, ktorá chráni svojich občanov a zlepšuje kvalitu života**

{COM(2019) 149 final} - {SWD(2019) 111 final} - {SWD(2019) 112 final} -
{SWD(2019) 113 final} - {SWD(2019) 114 final} - {SWD(2019) 115 final} -
{SWD(2019) 117 final} - {SWD(2019) 118 final} - {SWD(2019) 119 final} -
{SWD(2019) 120 final} - {SWD(2019) 121 final} - {SWD(2019) 122 final} -
{SWD(2019) 123 final} - {SWD(2019) 124 final} - {SWD(2019) 125 final} -
{SWD(2019) 126 final} - {SWD(2019) 127 final} - {SWD(2019) 128 final} -
{SWD(2019) 129 final} - {SWD(2019) 130 final} - {SWD(2019) 131 final} -
{SWD(2019) 132 final} - {SWD(2019) 133 final} - {SWD(2019) 134 final} -
{SWD(2019) 135 final} - {SWD(2019) 136 final} - {SWD(2019) 137 final} -
{SWD(2019) 138 final} - {SWD(2019) 139 final}

Túto správu vypracovali zamestnanci Generálneho riaditeľstva Európskej komisie pre životné prostredie. Budeme radi, ak nám akékoľvek pripomienky zašlete na túto e-mailovú adresu: ENV-EIR@ec.europa.eu.

Viac informácií o Európskej únii je k dispozícii na adrese: <http://europa.eu>.

Fotografie: s. 10 – ©iStock/maniscule, s. 12 – ©iStock/Stramyk, s. 21 – ©iStock/sorincolac, s. 22 – ©gettyimages/mirovic, s. 26 – ©gettyimages/rusm.

V prípade záujmu o reprodukciu alebo použitie týchto fotografií sa musíte obrátiť priamo na držiteľa autorských práv.

©Európska únia, 2019

Reprodukcia je povolené len s uvedením zdroja

Obsah

Zhrnutie	3
Časť I: Tematické oblasti	5
1. Prechod EÚ na obehové, ekologické a konkurencieschopné nízkouhlíkové hospodárstvo efektívne využívajúce zdroje	5
Opatrenia zamerané na obehové hospodárstvo	5
Odpadové hospodárstvo	7
Zmena klímy	10
2. Ochrana, zachovanie a zveľaďovanie prírodného kapitálu	12
Príroda a biodiverzita	12
Zachovanie a obnova ekosystémov a ich služieb	14
Odhad prírodného kapitálu	14
Invázne nepôvodné druhy	15
Ochrana pôdy	15
3. Zabezpečenie zdravia a kvality života občanov	17
Kvalita ovzdušia	17
Priemyselné emisie	18
Hluk	19
Kvalita vody a hospodárenie s vodami	19
Chemické látky	22
Zvýšenie udržateľnosti miest	23
Časť II: Podporný rámec: vykonávacie nástroje	26
4. Ekologické zdaňovanie, zelené verejné obstarávanie, environmentálne financovanie a investície	26
Ekologické zdaňovanie a environmentálne škodlivé subvencie	26
Zelené verejné obstarávanie	27
Environmentálne financovanie a investície	28
5. Posilnenie správy v oblasti životného prostredia	32
Informácie, účasť verejnosti a prístup k spravodlivosti	32
Zabezpečovanie súladu	33
Účinnosť orgánov zodpovedných za správu životného prostredia	35
Medzinárodné dohody	37
Trvalo udržateľný rozvoj a vykonávanie cieľov trvalo udržateľného rozvoja OSN	38

Zhrnutie

Slovensko a preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov

V preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov z roku 2017 boli ako hlavné výzvy súvisiace s vykonávaním environmentálnej politiky a práva EÚ na Slovensku zistené:

- **zlepšenie odpadového hospodárstva**, najmä zvýšenie recyklácie, zavádzanie triedeného zberu odpadu a zníženie skládkovania,
- **zlepšenie kvality ovzdušia** v kritických regiónoch krajiny, najmä v mestských oblastiach ako Bratislava a Košice,
- **postupné ukončenie škodlivých dotácií** na hnedé uhlie a
- **zlepšenie vodného hospodárstva**, najmä z hľadiska projektov v oblasti infraštruktúry, poľnohospodárskeho využitia, starostlivosti o krajinu (drenážne systémy, znečisťovanie dusičnanmi a **obhospodarovanie lesov**), a zavádzanie modernejších systémov čistenia komunálnych odpadových vôd.

Slovensko v apríli 2017 usporiadalo **národný dialóg o preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov** zameraný na hlavné zistenia správy z roku 2017. Súčasťou dialógu bola panelová diskusia so zainteresovanými stranami vrátane novinárov. V analytickej správe, ktorú vypracoval slovenský Inštitút environmentálnej politiky (IEP), takisto vydané v roku 2017 a zverejnené v priebehu dialógu, sa uvádzali tie isté problémy Slovenska.

Uskutočnili sa sektorové dialógy s cieľom pomôcť nasmerovať vykonávanie právnych predpisov a politiky EÚ v oblasti životného prostredia zo strany Slovenska. V apríli 2018 sa uskutočnil **dialóg o čistom ovzduší** a na prelome mája a júna 2018 prebehol **dialóg o prírode**.

V roku 2017 Komisia spustila nástroj TAIEX-EIR Peer-to-Peer (ďalej len „**EIR P2P**“), nástroj na sprostredkovanie partnerského učenia medzi odborníkmi z environmentálnych orgánov. Slovensko usporiadalo seminár EIR P2P o znižovaní emisií z vykurovania domácností. Slovenskí odborníci sa zúčastnili aj na seminároch, ktoré sa organizovali v iných členských štátoch.

Pokrok dosiahnutý pri riešení problémov od preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov z roku 2017

Ministerstvo životného prostredia udržiava tempo, ktoré sa nasadilo počas slovenského predsedníctva v druhej polovici roku 2016. Náplňou jeho činnosti bolo hlavne navrhnutie stratégie, samotné vykonávanie slovenského

environmentálneho programu však aj naďalej čelí viacerým problémom.

Medzi hlavné problémy patrí slabá výkonnosť **odpadového hospodárstva** s nízkou mierou recyklácie a výraznou závislosťou od skládkovania. Slovensku podľa správy Komisie o včasnom varovaní z roku 2018 hrozí, že nesplní cieľ na rok 2020 týkajúci sa recyklácie 50 % komunálneho odpadu. Potrebné zmeny výsledkov odpadového hospodárstva vo veľkej miere závisia od presadzovania nových právnych predpisov o odpadoch a od ďalších fiškálnych stimulov.

V oblasti ochrany ovzdušia ešte stále treba znížiť emisie zo spaľovania tuhých palív v domácnostiach a z poľnohospodárstva, dopravy a priemyslu. Nedostatočné monitorovanie kvality ovzdušia a chýbajúce údaje o znečistení ovzdušia navyše sťažujú politické úsilie. Uskutočnili sa prvé kroky na postupné ukončenie **environmentálne škodlivých dotácií** na výrobu elektriny z hnedého uhlia (lignitu), pri ktorej sa produkujú vysoké emisie. Termín ukončenia bol posunutý z roku 2030 na 2023, ťažba hnedého uhlia však môže pokračovať aj po tomto dátume.

V rámci posúdenia druhej generácie plánov manažmentu povodia sa zistilo, že Slovensko čaká ešte dlhá cesta k dosiahnutiu cieľa dobrého stavu/potenciálu vodných útvarov z dôvodu nedostatočnej politiky v oblasti **hospodárenia s vodami** vrátane nedostatkov pri uplatňovaní výnimiek z cieľov rámcovej smernice o vode v minulosti. Napriek súčasným investíciám do projektov infraštruktúry spolufinancovaných najmä z fondov EÚ tieto investície nepostačujú na dosiahnutie úplného súladu so smernicou o čistení komunálnych odpadových vôd.

Biodiverzita – s jednou z najväčších sústav **NATURA 2000** v EÚ – je naďalej pod tlakom. Keďže chýbajú plány riadenia, stále existujú značné nedostatky pri označovaní lokalít a určovaní cieľov ochrany a ochranných opatrení. Osobitné problémy sa týkajú plánov obhospodarovania lesov a ťažby dreva v chránených územiach.

Hoci občania čoraz častejšie upozorňujú na environmentálne problémy, na vyváženie rozličných záujmov a potrieb je potrebná silnejšia **správa v oblasti životného prostredia** prostredníctvom transparentných a účinných procesov udeľovania povolení a strategického environmentálneho hodnotenia/posudzovania vplyvov na životné prostredie (SEA/EIA).

Príklady osvedčených postupov

- V apríli 2016 bol zriadený Inštitút environmentálnej politiky a stal sa hlavným aktérom analytických činností ministerstva životného prostredia (vrátane jeho spolupráce s OECD a Svetovou bankou), pričom

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

výsledky jeho práce sa využívajú pri príprave novej slovenskej stratégie environmentálnej politiky do roku 2030.

- V roku 2016 bol v rámci ministerstva životného prostredia zriadený odbor na kontrolu súladu, ktorého účelom je posilniť úlohu orgánov posudzovania vplyvov na životné prostredie. Vytvorenie tohto odboru bolo jednou z podmienok pre poskytnutie prostriedkov z európskych

štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) na roky 2014 – 2020. S pomocou Európskej investičnej banky (EIB)/nástroja Jaspers odbor vypracoval nový metodický prístup k overovaniu projektov, ktoré sa majú spolufinancovať z prostriedkov EÚ.

- Dva slovenské projekty sa v rokoch 2016 a 2017 umiestnili medzi 28 najlepšimi projektmi LIFE Nature/informačnými projektmi.

Časť I: Tematické oblasti

1. Prechod EÚ na obehové, ekologické a konkurencieschopné nízkouhlíkové hospodárstvo efektívne využívajúce zdroje

Opatrenia zamerané na obehové hospodárstvo

V akčnom pláne EÚ pre obehové hospodárstvo sa zdôrazňuje potreba prechodu na obehové hospodárstvo založené na životnom cykle, pri ktorom sa čo najviac opätovne používajú zdroje a znižuje zvyškový odpad takmer na nulu. Tomu možno pomôcť vypracovaním inovatívnych finančných nástrojov a poskytnutím prístupu k nim, ako aj financovaním ekologických inovácií.

Po prijatí akčného plánu EÚ pre obehové hospodárstvo v roku 2015 a ustanovení súvisiacej platformy zainteresovaných strán v roku 2017 Európska komisia v januári 2018 prijala nový balík cieľov¹. Patria do neho dodatočné iniciatívy, ako je: i) stratégia EÚ pre plasty; ii) oznámenie o možnostiach riešenia interakcie legislatívy o chemikáliách, výrobkoch a odpade; iii) správa o kritických surovinách a iv) rámec monitorovania pokroku v dosahovaní obehového hospodárstva².

Miera obehového (druhotného) využívania materiálov na Slovensku v roku 2016 bola 4,9 % (menej než priemer 11,7 % v krajinách EÚ28). Výsledky krajiny, pokiaľ ide o množstvo osôb zamestnaných v obehovom hospodárstve, boli mierne nad priemerom krajín EÚ28 (1,76 % z celkovej zamestnanosti v roku 2016 v porovnaní s 1,73 % priemeru v EÚ28)³.

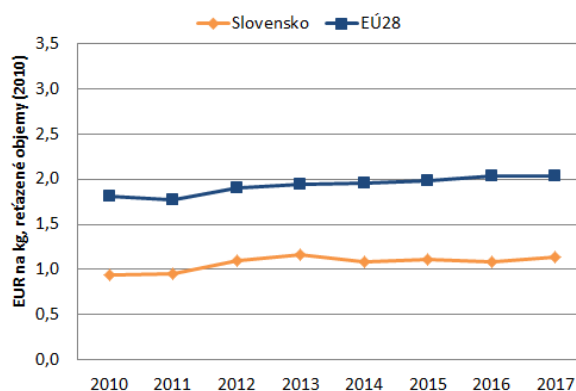
V osobitnom prieskume Eurobarometra 468 z roku 2017 o postoji občanov Únie k životnému prostrediu 86 % ľudí na Slovensku vyjadrilo obavy z účinkov plastových výrobkov na životné prostredie (priemer EÚ28 bol 87 %). Vplyv chemických látok znepokojoval 88 % respondentov (priemer EÚ28 je 90 %)⁴. Zdá sa, že ľudia na Slovensku veľmi podporujú iniciatívy v oblasti obehového hospodárstva a opatrenia na ochranu životného prostredia.

Vyzerá to však tak, že postoje a správanie nie sú vo vzájomnom súlade. Z analýzy Európskej komisie vyplýva, že sa predpokladá rast slovenského hospodárstva⁵.

Súčasný hospodársky model so silnou závislosťou od priemyslu zároveň bráni úsiliu o zmiernenie tlaku na životné prostredie⁶. Ak sa neprijme model obehového hospodárstva, len sa zhoršia problémy a prehĺbia súčasné rozdiely medzi regiónmi.

Očakáva sa, že v novej stratégii environmentálnej politiky na roky 2018 – 2030, ktorú vypracúva IEP a ministerstvo životného prostredia⁷, sa bude väčší dôraz klásť na obehové hospodárstvo na Slovensku. Navyše v hospodárskej politike do roku 2030 sa zavedie aktualizovaná surovinová politika, ktorá bude obsahovať zásady obehového hospodárstva. Pripravuje sa aj vízia pre Slovensko v rámci Agendy 2030. Tieto dokumenty by Slovensku mali pomôcť zabezpečiť súdržnosť politík.

Obrázok 1: Produktivita zdrojov v rokoch 2010 – 2017⁸

Na obrázku 1 je znázornené, že po roku 2013 došlo k miernemu poklesu, pokiaľ ide o to, ako efektívne sa

rastúca súkromná spotreba podporená rastom zamestnanosti a značným rastom miezd. Súkromné i verejné fixné investície v roku 2018 aj 2019 pravdepodobne výrazne narastú. Takisto sa očakáva, že ďalším, čoraz významnejším zdrojom hospodárskeho rastu bude zahraničný dopyt, čo bude čiastočne dôsledkom rozširovania produkcie a vývozných zariadení v spracovateľskom priemysle. [Európska komisia, Európsky semester 2018, Správa o krajine – Slovensko.](#)

⁶ Slovenské hospodárstvo sa vyznačuje rastúcim spracovateľským priemyslom, pomerne malými ložiskami podzemných aktív a rastúcou spotrebou materiálnych zdrojov. V dôsledku toho je krajina veľmi závislá od zahraničných trhov, pokiaľ ide o dovoz surovín aj o vývoz vyrobených tovarov. Táto závislosť sa navyše spája s čoraz väčším množstvom vytvoreného odpadu a zvyšovaním tlaku na životné prostredie. [Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, štúdia s názvom „Making the Slovak republic more resource efficient economy“ \(Premena Slovenskej republiky na hospodárstvo efektívnejšie využívajúce zdroje\).](#)

⁷ Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, [Stratégia environmentálnej politiky.](#)

⁸ Eurostat, [Produktivita zdrojov.](#)

¹ Európska komisia, [Balík predpisov o obehovom hospodárstve z roku 2018.](#)

² COM(2018) 29.

³ Európska komisia, [Ukazovatele rámca monitorovania obehového hospodárstva](#), 2018.

⁴ Európska komisia, 2017, [Osobitný prieskum Eurobarometra 486.](#)

Postoje občanov Európskej únie k životnému prostrediu.

⁵ Rast reálneho HDP podľa očakávaní v roku 2018 dosiahne 4 % a 4,2 % v roku 2019. Najsilnejším motorom rastu v obidvoch rokoch má ostať

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

v hospodárstve využívajú materiálne zdroje na vytváranie blahobytu. Produktivita zdrojov na Slovensku bola v roku 2017 pod priemerom EÚ s 1,14 EUR/kg (priemer v EÚ je 2,04 EUR/kg)^{9, 10}.

Množstvo produktov s environmentálnou značkou EÚ a organizácií s licenciou v rámci EMAS v určitej krajine môže poslúžiť ako hrubý odhad prechodu na obehové hospodárstvo. Tieto dva ukazovatele naznačujú, do akej miery sa do prechodu na obehové hospodárstvo zapája súkromný sektor a ďalšie vnútroštátne zainteresované strany. Tieto dva ukazovatele takisto poukazujú na záväzok verejných orgánov dodržiavať politiky podporujúce obehové hospodárstvo. Do septembra 2018 Slovensko udelilo iba dve licencie vzťahujúce sa na osem produktov registrovaných v schéme environmentálnej značky EÚ z celkového počtu 70 099 produktov v EÚ. Z týchto údajov vyplýva nízka miera využívania týchto licencií¹¹. V schéme EMAS je v súčasnosti registrovaných päť organizácií zo Slovenska¹².

MSP a efektívne využívanie zdrojov

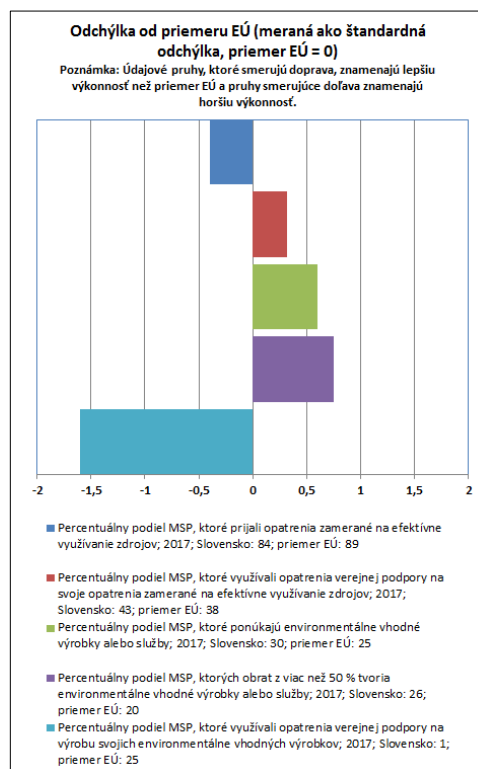
Výsledky slovenských MSP v oblasti životného prostredia sú vo všeobecnosti v súlade s priemerom EÚ (pozri obrázok 2). Celkové výsledky Slovenska sa však zhoršili v porovnaní s predchádzajúcim referenčným obdobím, keď krajina dosiahla hodnoty nad priemerom EÚ. Napríklad opatrenia verejnej podpory pre svoje opatrenia týkajúce sa efektívneho využívania zdrojov využívalo menej MSP, pričom ich podiel klesol z 52 % v roku 2015 na 43 % v roku 2017, čo je však stále v súlade s priemerom EÚ. Najväčší pokles v tejto oblasti predstavuje podiel MSP, ktoré využívali opatrenia financované z verejných zdrojov na výrobu ekologických výrobkov, ktorý sa znížil z 28 % v roku 2015 na 1 % v roku 2017.

V najnovšom prieskume Eurobarometra s názvom „MSP, efektívne využívanie zdrojov a ekologické trhy“¹³ spoločnosti odpovedali na otázky týkajúce sa nedávnych opatrení zameraných na efektívne využívanie zdrojov, ktoré prijali, ako aj ďalších opatrení zameraných na efektívne využívanie zdrojov, ktoré plánujú prijať v nasledujúcich dvoch rokoch. Eurobarometer ich odpovede následne porovnal s odpoveďami na rovnaké

otázky z roku 2015. Podiel spoločností, ktoré vykonali opatrenia zamerané na efektívne využívanie zdrojov, je dosť blízko k priemeru krajín EÚ28, zaznamenal sa však značný pokles v oblasti šetrenia vodou (–17 %) a znižovania tvorby odpadu (–13 %). Hoci sú cieľové hodnoty týkajúce sa vykonania týchto opatrení blízko k priemeru krajín EÚ28, aj tieto hodnoty sa v porovnaní s poslednými rokmi značne znížili.

Spomedzi slovenských spoločností 28 % považuje granty za užitočné. Iba 17 % považuje za užitočné technické poradenstvo a iba 10 % za užitočné považuje finančné poradenstvo. Ide o jedny z najnižších hodnôt obidvoch ukazovateľov v EÚ. Ukážku nových technológií by si vybralo 16 % respondentov (priemer v EÚ28 je 22 %). Všetky ostatné formy podpory sa na Slovensku hodnotia oveľa kritickejšie než v priemernej krajine EÚ. Nijaký typ pomoci nepovažuje za užitočný pre svoje projekty zamerané na efektívne využívanie zdrojov 25 % respondentov (priemer v EÚ28 je 20 %).

Obrázok 2: Environmentálne správanie MSP¹⁴

Napriek poklesu v slovenskej podnikateľskej komunite stále existuje značný záujem o investovanie do efektívneho využívania zdrojov.

Ekologické inovácie

Slovensko sa v európskom prehľade výsledkov inovácie v roku 2018 umiestnilo na 23. mieste, pričom jeho

⁹ Produktivita zdrojov je vymedzená ako pomer hrubého domáceho produktu (HDP) k domácej materiálnej spotrebe.

¹⁰ Slovenské orgány tvrdia, že príčinou je historická štruktúra priemyslu.

¹¹ Európska komisia, [Environmentálna značka: fakty a čísla](#).

¹² Od mája 2018. Európska komisia, [Schéma pre environmentálne manažérstvo a audit](#).

¹³ Flash Eurobarometer 456, „MSP, efektívne využívanie zdrojov a ekologické trhy“, január 2018. Sledovalo sa osem aspektov, ktorými boli: šetrenie energiou; minimalizovanie vzniku odpadu; šetrenie materiálmi; šetrenie vodou; recyklácia opätovným použitím materiálu v rámci spoločnosti; navrhovanie výrobkov, ktoré sa ľahšie udržiavajú, opravujú alebo opätovne používajú; využívanie energie z obnoviteľných zdrojov; predaj šrotového materiálu inej spoločnosti.

¹⁴ Európska komisia, [Prehľad základných skutočností o SBA 2018 – Slovensko](#), s. 14.

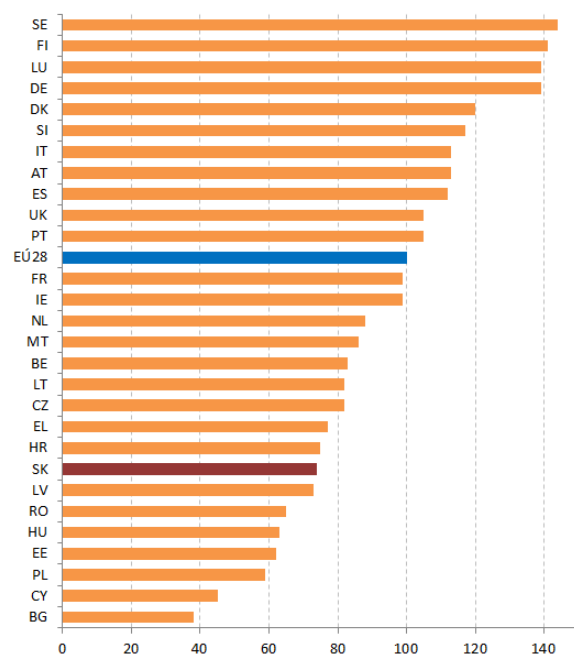
Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

hodnotenie sa od roku 2010 zvýšilo o 4,8 %¹⁵. V celkovom európskom porovnávacom prehľade ekologických inovácií za rok 2017 sa umiestnilo na 21. mieste s celkovým hodnotením 74 (pozri obrázok 3).

Ako je znázornené na obrázku 4, celkové hodnotenie ekologických inovácií Slovenska v roku 2017 bolo 75, krajina sa umiestnila na 20. mieste z 28 krajín EÚ (v porovnaní s 24. miestom v roku 2014 a s 23. miestom v roku 2015), pričom jej hodnotenie bolo o 25 % horšie než priemer EÚ. Dôvodom je, že na Slovensku chýba ucelený prístup k ekologickým inováciám, ako aj nízke investície do výskumu a vývoja.

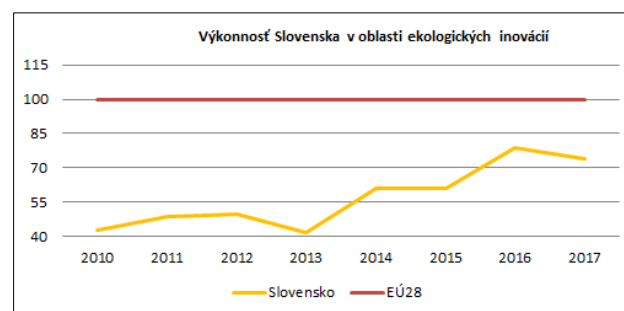
Medzi prekážky pre ekologické inovácie a obehové hospodárstvo na Slovensku patrí i) slabý dopyt po ekologických inovačných výrobkoch a službách; ii) nedostatočné investície súkromného sektora do výskumu a vývoja; iii) veľmi nízka miera financovania výdavkov podnikov na výskum a vývoj z verejných zdrojov a iv) príliš málo vysokoškolských absolventov technických a vedeckých odborov v rámci pracovnej sily krajiny.

Obrázok 3: Index ekologických inovácií 2017 (EÚ = 100)¹⁶

Ďalšiemu zavádzaniu a podpore ekologických inovácií bránia: i) neucelené politiky a nesúrodý správny rámec; ii) pomalý pokrok pri vykonávaní opatrení na podporu výskumu a vývoja; iii) nedostatočná finančná podpora a iv) slabá informovanosť verejnosti, ktorej výsledkom je nízky dopyt po ekologických inováciách.

Obrázok 4: Výkonnosť Slovenska v oblasti ekologických inovácií

Hlavné faktory, ktoré poháňajú ekologické inovácie a obehové hospodárstvo, sú: i) úspešná regionálna integrácia a ii) pevné prepojenie medzi plynovodnými a elektrickými sieťami Slovenska a sieťami susedných krajín, čo predstavuje obrovskú výhodu pre sektor energetiky krajiny. Vysoká úroveň celkového obratu svedčí o tom, že Slovensku by prospelo viac inovácií. Pomerne stabilná zamestnanosť v oblasti výroby a služieb s intenzívnym využívaním znalostí a vyšší podiel zamestnanosti v oblasti výroby so stredne vyspelými a vyspelými technológiami poskytujú dobrý základ pre vývoj ekologických inovačných výrobkov a služieb.

V porovnaní s posledným vykazovaným obdobím krajina od preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov za rok 2017 prijala určité opatrenia na podporu svojich environmentálnych cieľov. Napríklad jedným z konkrétnych krokov pri znižovaní emisií a podpore ekologickejších spôsobov dopravy je akčný plán na rozvoj elektromobility, ako aj stratégia nízkouhlíkového rozvoja do roku 2030, ktoré sa v súčasnosti pripravujú. Existuje aj niekoľko iniciatív, ktoré vykonávajú podniky a MVO s cieľom zvýšiť recykláciu a zhodnocovanie odpadu, ako je slovenský Inštitút cirkulárnej ekonomiky¹⁷.

Prioritné opatrenia na rok 2019

- Dokončiť politický rámec, ktorý by umožňoval využívanie opatrení týkajúcich sa obehového hospodárstva.
- Zlepšiť možnosti financovania MSP na Slovensku.

¹⁵ Európska komisia, [Európsky prehľad výsledkov inovácie 2018](#), s. 15.

¹⁶ [Stredisko pre sledovanie ekologických inovácií](#): Porovnávací prehľad ekologických inovácií za rok 2017.

¹⁷ Európska komisia, Stredisko pre sledovanie ekologických inovácií: [Profily krajín týkajúce sa ekologických inovácií 2016 – 2017](#).

Odpadové hospodárstvo

Premene odpadu na zdroj pomáha:

- i) úplné vykonávanie právnych predpisov EÚ o odpadoch, vrátane hierarchie odpadového hospodárstva, potreby zabezpečiť triedený zber odpadu, cieľov znižovania množstva biologicky odbúrateľného odpadu zo skládok atď.;
- ii) znižovanie vzniku odpadu a vzniku odpadu na obyvateľa v absolútnom vyjadrení a
- iii) obmedzenie energetického zhodnocovania na nerecyklovateľné materiály a postupné ukončovanie skládkovania recyklovateľného alebo hodnotiteľného odpadu.

Tento oddiel je zameraný na nakladanie s komunálnym odpadom¹⁸, pre ktoré sú v práve Únie stanovené záväzné ciele v oblasti recyklácie¹⁹.

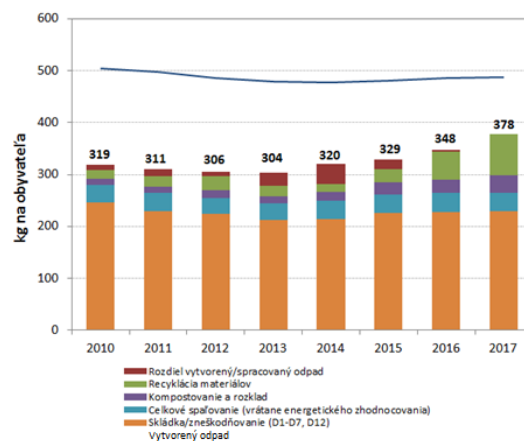
Hoci sa produkcia komunálneho odpadu na Slovensku v roku 2017 zvýšila, zostala značne pod priemerom EÚ (378 kg na obyvateľa za rok v porovnaní s približne 487 kg na obyvateľa za rok, pozri obrázok 5). Napriek nedávnym zlepšeniam s cieľom zabezpečiť väčší súlad správ Európskej komisie stále existujú rozdiely medzi národnými štatistikami a štatistikami úradu Eurostat. V lete 2018 bola spustená skúšobná fáza nového informačného systému odpadového hospodárstva, prostredníctvom ktorého sa má zlepšiť zhromažďovanie údajov aj na účely podávania správ na medzinárodnej úrovni, ako aj pre programovanie odpadového hospodárstva²⁰.

Slovensko má stále vysokú mieru skládkovania komunálneho odpadu, ktorá pri 60 % (66 % v roku 2016) patrí medzi najvyššie v EÚ. Recyklácia (vrátane kompostovania) zostáva na pomerne nízkej úrovni (30 % v porovnaní s priemerom EÚ vo výške 46 %). Prudké zvýšenie miery recyklácie v rokoch 2014 až 2017 bolo spôsobené najmä úpravou metodiky štatistického vykazovania, a nie zlepšením výkonnosti.

Krajina teda bude musieť vyvinúť značné úsilie, aby splnila cieľ do roku 2020 recyklovať 50 % komunálneho odpadu (pozri obrázok 6)²¹. Slovensku podľa správy

Komisie o včasnom varovaní²² hrozí, že tento cieľ nesplní. V správe sa odporúčalo niekoľko naliehavých prioritných opatrení, ktoré by Slovensko malo prijať na prekonanie nedostatkov pri vykonávaní.

Obrázok 5: Komunálny odpad podľa typu spracovania na Slovensku 2010 – 2017²³

Krajina bude musieť vyvinúť ešte viac úsilia, aby splnila ciele recyklácie na obdobie po roku 2020²⁴.

Slovensko navyše stále zápasí so splnením cieľa na rok 2013 týkajúceho sa odklonenia 50 % biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu zo skládok. Spaľovanie predstavuje 10 % spracovania komunálneho odpadu. Obrovským problémom je veľké množstvo skládok²⁵, napríklad v okolí Bratislavy, ako aj staré priemyselné lokality ako tá najkritickejšia vo Vrakuni²⁶. Čaká sa na riadne uzatvorenie starých skládok²⁷.

²² SWD(2018) 424 sprievodný dokument k dokumentu COM(2018) 656.

²³ Eurostat, [Municipal waste by waste operations \(Komunálny odpad podľa odpadových činností\)](#).

²⁴ [Smernicou \(EÚ\) 2018/851](#), [smernicou \(EÚ\) 2018/852](#), [smernicou \(EÚ\) 2018/850](#) a [smernicou \(EÚ\) 2018/849](#) sa menia predchádzajúce právne predpisy o odpadoch a stanovujú sa v nich ambicióznejšie ciele v oblasti recyklácie do roku 2035. Tieto ciele sa budú zohľadňovať pri posudzovaní pokroku v budúcich správach o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov.

²⁵ Zo [štúdie Inštitútu environmentálnej politiky](#) vyplýva, že sú potrebné silnejšie preventívne a vykonávacie opatrenia.

²⁶ V rokoch 2006 až 2008 sa uskutočnila inventarizácia environmentálnych záťaží na Slovensku a zistilo sa takmer 2 000 lokalít, z ktorých približne 250 sú lokality s vysokým rizikom. Skládka vo Vrakuni je miestom bývalej chemickej továrne, ktorá má vplyv na jeden z najvýznamnejších zdrojov pitnej vody v strednej Európe, ktorý sa nachádza na juhu Slovenska. Vykonávanie projektu na uzavretie lokality by sa malo podporiť z finančných prostriedkov EÚ, ale oneskorilo sa.

²⁷ Súdny dvor EÚ v júli 2018 Slovensku prikázal zaplatiť pokuty za nespĺnenie povinností vyplývajúcich z rozsudku Súdneho dvora z apríla 2013 v súvislosti so skládkou v Považskom Chlmci. Niekoľko ďalších skládok je v podobnej situácii ako skládka v Považskom Chlmci a musia sa zatvoriť alebo opätovne povoliť. V júli 2018 nadobudla účinnosť zmena zákona č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia, ktorej účelom bolo zabezpečiť riadne uzavretie starých skládok.

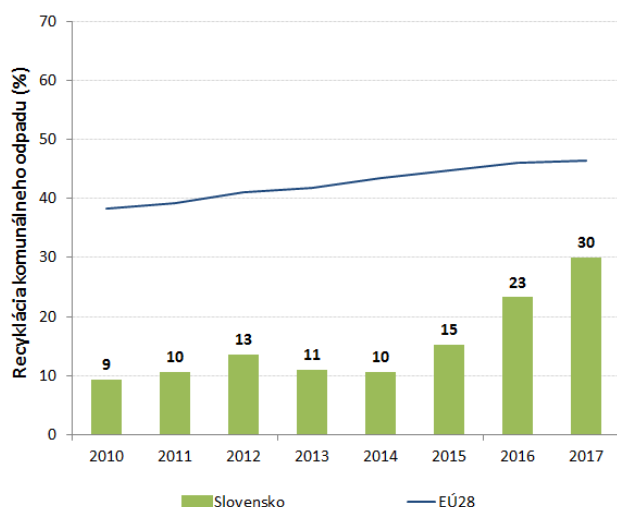
¹⁸ Komunálny odpad tvorí zmesový odpad a triedený odpad z domácností a z iných zdrojov, ak je tento odpad svojou povahou a zložením podobný odpadu z domácností. Týmto vymedzením nie je dotknuté rozdelenie zodpovednosti za nakladanie s odpadom medzi verejnými a súkromnými subjektmi.

¹⁹ Pozri článok 11 ods. 2 [smernice 2008/98/ES](#). Táto smernica bola v roku 2018 zmenená [smernicou \(EÚ\) 2018/851](#), ktorou sa na obdobie do roku 2035 zaviedli ambicióznejšie ciele recyklácie.

²⁰ Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, [Informačný systém odpadového hospodárstva](#).

²¹ Členské štáty si na výpočet svojej miery recyklácie a na sledovanie plnenia cieľa do roku 2020 recyklovať 50 % komunálneho odpadu môžu zvoliť inú metódu, ako používa štatistický úrad ESTAT (a ktorá je uvedená v tejto správe).

Obrázok 6: Miera recyklácie komunálneho odpadu 2010 – 2017²⁸

Slovensko má veľmi vysoký počet obcí (približne 3 000). Výsledkom je roztrieštenosť, neefektívnosť a chýbajúce úspory z rozsahu pri zbere a spracovaní odpadu. Okrem toho kapacita mnohých malých obcí primerane navrhovať a obstarávať kvalitné služby zberu odpadu založené na medzinárodných osvedčených postupoch môže byť veľmi obmedzená. Ani zhromažďovanie údajov zrejme nebude v prípade týchto obcí postačujúce.

Slovenský legislatívny rámec v oblasti odpadov sa považuje za dosť zložitý. Nový zákon o odpadoch je v platnosti od roku 2016 (zákon č. 79/2015 Z. z.) a Slovensko odvtedy na odpad z obalov uplatňuje pravidlá rozšírenej zodpovednosti výrobcu. Príjmy získané z tohto programu by mali pomôcť so zlepšením služieb za predpokladu, že sa priamo využijú v rozpočtoch príslušných obcí. Zákon o odpadoch sa už stal predmetom niekoľkých zmien. Od roku 2017 musia jednotlivé domácnosti triediť biologický odpad, pokiaľ neuskutočňujú domáce kompostovanie. Spustený bol program pre domáce kompostovanie. Požiadavky na triedenie biologického odpadu však boli stanovené nedostatočne a obsahujú veľa výnimiek (napr. obce, ktoré svoj zvyškový odpad spaľujú, sú vyňaté z povinnosti zbierať kuchynský odpad). Táto skutočnosť brzdí trhy pre zber a spracovanie biologického odpadu (najmä kuchynského odpadu). Režimy platby podľa množstva zvyškového odpadu („plať za to, čo vyhodíš“) neboli od preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov za rok 2017 rozšírené a v každom prípade bola úroveň ich využívania nízka. A napokon v roku 2018 bol zavedený poplatok za ľahké plastové tašky.

Poplatok za uloženie odpadu na skládke, ktorý existuje od roku 2004, je príliš nízky na to, aby v dostatočnej miere podporil triedený zber. Po niekoľkých rokoch rokovanií od

januára 2019 nadobudol účinnosť nový zákon na zvýšenie týchto poplatkov²⁹. Ide o pozitívny vývoj a spoločne so zmenou vnútroštátneho zákona o odpadoch, ktorá sa takisto uplatňuje od januára 2019 (na zvýšenie triedenia obalov z komunálneho odpadu a nebalených výrobkov a na posilnenie pravidiel prevádzky a uzatvárania skládok) majú za cieľ zníženie skládkovania. Treba si počkať, či tieto trendy prinesú potrebné stimuly na zmenu výkonnosti Slovenska v oblasti odpadov.

Prioritné opatrenia na rok 2019

- Ďalej zvyšovať dane zo skládok na účely presmerovania recyklovateľného odpadu zo skládok. Nasmerovať takto získané prostriedky na opatrenia na zlepšenie nakladania s odpadom v súlade s hierarchiou odpadového hospodárstva.
- Predchádzať budovaniu prebytočnej infraštruktúry na spracovanie zvyškového odpadu, napr. zariadení na mechanicko-biologické spracovanie odpadu.
- Zlepšiť a rozšíriť triedený zber odpadu vrátane biologického odpadu. Vypracovať minimálne štandardy služieb pre triedený zber (napr. intervaly zberu, druhy kontajnerov atď.) v obciach s cieľom zabezpečiť vysokú mieru zachytávania recyklovateľného odpadu. Používať hospodárske odrádzajúce prostriedky, napr. režimy platby podľa množstva zvyškového odpadu („plať za to, čo vyhodíš“), a obciam stanoviť povinné ciele recyklácie s opatreniami (napr. pokutami) v prípade ich neplnenia.
- Prednostne uzavrieť a rekultivovať nevyhovujúce skládky.
- Zlepšiť fungovanie systémov rozšírenej zodpovednosti výrobcu v súlade so všeobecnými minimálnymi požiadavkami na rozšírenú zodpovednosť výrobcu³⁰.

²⁹ Výška poplatku sa pohybuje v rozpätí od 7 EUR/tonu po 17 EUR/tonu, a to podľa úrovne triedenia komunálneho odpadu. Tento poplatok sa má každý rok ďalej zvyšovať.

³⁰ Stanovené v [smernici \(EÚ\) 2018/851](#), ktorou sa mení [smernica 2008/98/ES](#).

²⁸ Eurostat, [Miera recyklácie komunálneho odpadu](#).

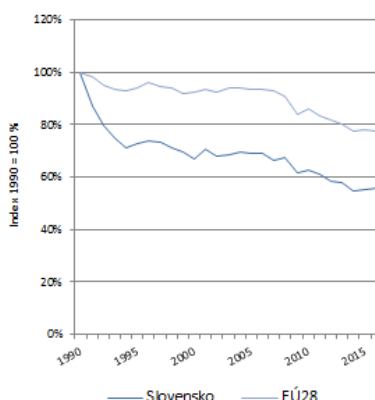
Zmena klímy

Európska únia sa ratifikáciou Parížskej dohody o zmene klímy 5. októbra 2016 zaviazala vykonávať ambiciózne opatrenia v oblasti klímy na medzinárodnej úrovni, ako aj v EÚ. Ciele EÚ sú zníženie emisií skleníkových plynov o 20 % do roku 2020 a najmenej o 40 % do roku 2030 v porovnaní s ich úrovňou v roku 1990. Jej dlhodobým cieľom je zníženie jej emisií o 80 – 95 % do roku 2050 ako súčasť úsilia, ktoré sa vyžaduje od rozvinutých krajín ako od skupiny. Adaptácia na nepriaznivé účinky zmeny klímy je nevyhnutná na zmiernenie jej účinkov, ktoré sa už prejavujú, a na zlepšenie pripravenosti na jej budúce následky a odolnosti proti nim.

Systém EÚ na obchodovanie s emisiami (EU ETS) sa vzťahuje na všetky veľké zdroje emisií skleníkových plynov v odvetví priemyslu, energetiky a letectva EÚ. Systém EÚ na obchodovanie s emisiami sa uplatňuje vo všetkých členských štátoch a má veľmi vysokú mieru dodržiavania. Každý rok prevádzky pokrývajú približne 99 % svojich emisií požadovaným počtom kvót.

Členské štáty majú v prípade emisií, na ktoré sa nevzťahuje systém EÚ na obchodovanie s emisiami, záväzné vnútroštátne ciele stanovené v právnych predpisoch o spoločnom úsilí. Slovensko malo v každom roku v období 2013 – 2017 nižšie emisie ako jeho ročné ciele na tieto roky. Vnútroštátny cieľ Slovenska na rok 2020 podľa rozhodnutia o spoločnom úsilí EÚ je zabrániť zvýšeniu emisií viac než o 13 % v porovnaní s rokom 2005. Vnútroštátny cieľ Slovenska na rok 2030 podľa nariadenia o spoločnom úsilí je zníženie emisií o 12 % v porovnaní s rokom 2005.

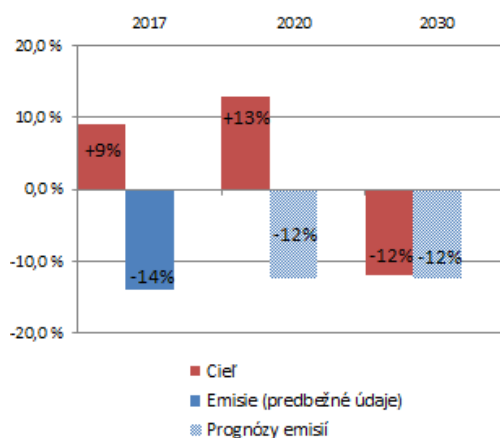
Obrázok 7: Zmena celkových emisií skleníkových plynov 1990 – 2017 (1990 = 100 %)³¹

³¹ Ročný súpis skleníkových plynov EÚ 1990 – 2016 ([Prehliadač údajov EEA o skleníkových plynov](#)). Odhadované zástupné údaje o emisiách skleníkových plynov za rok 2017. Približné inventúry skleníkových plynov v EÚ za rok 2017 (Európska environmentálna agentúra). Vnútroštátne prognózy členských štátov revidované Európskou environmentálnou agentúrou.

Slovensko v spolupráci so Svetovou bankou pracuje na stratégii nízkouhlíkového rozvoja.

Obrázok 8: Ciele a emisie Slovenska podľa rozhodnutia o spoločnom úsilí a nariadenia o spoločnom úsilí³²

Doprava predstavuje takmer štvrtinu emisií skleníkových plynov v EÚ a je hlavnou príčinou znečistenia ovzdušia v mestách. Emisie z dopravy na Slovensku sa od roku 2013 do roku 2016 znížili o 1 %.

Podľa nariadenia o fluórovaných skleníkových plynov musia členské štáty riadiť programy odbornej prípravy a udeľovania osvedčení a zaviesť pravidlá udeľovania sankcií a do roku 2017 ich musia oznámiť Komisii. Slovensko oznámilo obidve opatrenia.

Započítavanie emisií skleníkových plynov a odstraňovania pomocou záchyty z odvetvia lesníctva a poľnohospodárstva sa riadi Kjótsky protokolom. Z predbežného započítavania za roky 2013 až 2016 vyplývajú čisté kredity v objeme v priemere –3,0 tony ekvivalentu CO₂, čo zodpovedá 2,6 % započítaného záchyty v krajinách EÚ28 v objeme –115,7 tony ekvivalentu CO₂. Slovensko je jedným z ôsmich členských štátov EÚ, ktoré prekročili maximálnu hodnotu 3,5 % emisií z východiskového roku (1990).

Cieľom stratégie EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy prijatej v roku 2013 je zvýšiť odolnosť Európy proti zmene klímy prostredníctvom podpory opatrení členských štátov, rozhodovania na základe na lepšej informovanosti a podnecovania adaptácie v kľúčových zraniteľných sektoroch. Na základe prijatia zosúladeného prístupu a zabezpečenia lepšej koordinácie je jej cieľom zlepšiť pripravenosť a kapacity všetkých úrovní verejnej správy na reagovanie na vplyvy zmeny klímy.

Slovensko svoju národnú adaptačnú stratégiu (NAS) prijalo v roku 2014. Doteraz nebol prijatý nijaký

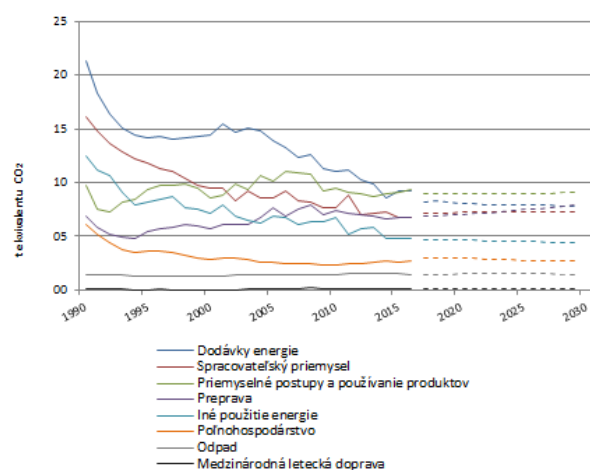
³² Odhadované zástupné údaje o emisiách skleníkových plynov za rok 2017. Približné inventúry skleníkových plynov v EÚ za rok 2017 (Európska environmentálna agentúra). Vnútroštátne prognózy členských štátov revidované Európskou environmentálnou agentúrou.

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

konkrétny národný adaptačný plán (NAP), hoci isté adaptačné opatrenia sú súčasťou súčasných sektorových stratégií a plánov týkajúcich sa hospodárenia s vodami, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva. Určité adaptačné plány boli prijaté aj na miestnej úrovni. Bez ohľadu na to národná adaptačná stratégia obsahuje návrh súboru adaptačných opatrení v týchto sektoroch: geologické prostredie, hospodárenie s vodami, biodiverzita, mestské prostredie, zdravotníctvo, poľnohospodárstvo, obhospodarovanie lesov, doprava, energetika, cestovný ruch a riadenie rizika katastrof. Pokrok pri plnení národnej adaptačnej stratégie sa pravidelne kontroluje a vláda v roku 2016 prijala správu o pokroku, ktorá obsahuje prevažne kvalitatívne hodnotenie vyvinutého adaptačného úsilia. Podrobnejší rámec na monitorovanie a podávanie správ sa ešte len musí vytvoriť. Adaptačné opatrenia s pozitívnym vplyvom na verejné zdravie sa považujú za hlavnú prioritu.

národných plánov v oblasti energetiky a klímy, ktoré členské štáty mali poslať do konca roku 2018. Tieto plány by mali zvýšiť súlad medzi politikami v oblasti energetiky a klímy, a tak by sa mohli stať dobrým príkladom toho, ako by sa mali prepájať sektorové politiky s inými vzájomne prepojenými témami, ako je poľnohospodárstvo – príroda – voda a doprava-ovzdušie-zdravie.

Obrázok 9: Emisie skleníkových plynov podľa sektora (v tonách ekvivalentu CO₂). Historické údaje za roky 1990 – 2016. Prognózy na roky 2017 – 2030³³

Výnosy z aukcií emisných kvót v rámci systému EÚ na obchodovanie s emisiami v rokoch 2013 až 2017 boli 356 miliónov EUR. Z týchto výnosov sa 24 % vynaložilo na ciele v oblasti klímy a energetiky. Vo vnútroštátnych právnych predpisoch sa stanovujú hlavné ciele, ako by sa výnosy z aukcií mali vynaložiť na účely súvisiace s klímou³⁴.

Prioritné opatrenia na rok 2019

V tejto správe sa neuvádzajú nijaké prioritné opatrenia v oblasti klímy, keďže Komisia musí najprv posúdiť návrh

³³ Ročný súpis skleníkových plynov EÚ 1990 – 2016 ([Prehliadač údajov EEA o skleníkových plynoch](#)). Odhadované zástupné údaje o emisiách skleníkových plynov za rok 2017. Približné inventúry skleníkových plynov v EÚ za rok 2017 (Európska environmentálna agentúra). Vnútroštátne prognózy členských štátov revidované Európskou environmentálnou agentúrou.

³⁴ [Slovensko malo v minulosti problémy s transparentnosťou pri obchodovaní s emisiami.](#)

2. Ochrana, zachovanie a zveľaďovanie prírodného kapitálu

Príroda a biodiverzita

Cieľom stratégie EÚ v oblasti biodiverzity je zastaviť do roku 2020 stratu biodiverzity v EÚ. Stratégia si vyžaduje úplné vykonanie smerníc o vtáctve a biotopoch v záujme dosiahnutia priaznivého stavu ochrany chránených druhov a biotopov. Vyžaduje si aj to, aby odvetvia poľnohospodárstva a lesného hospodárstva pomáhali pri zachovávaní a zvyšovaní biodiverzity.

Stratégia pre biodiverzitu

Slovensko v roku 2014 prijalo prepracovanú národnú stratégiu ochrany biodiverzity a akčný plán do roku 2020³⁵.

Vytvorenie súvislej siete lokalít sústavy Natura 2000

Na základe poslednej aktualizácie posúdenia sa pozemná sústava Natura 2000 na Slovensku vytvorená v súlade so smernicou o vtáctve a smernicou o biotopoch v súčasnosti považuje za prakticky dokončenú.

Na začiatku roka 2018 zaberala sústava Natura 2000 celkom 30,0 % rozlohy územia Slovenska (priemer EÚ je 18,1 %), pričom osobitne chránené územia podľa smernice o vtáctve sa nachádzali na 26,7 % rozlohy územia (priemer EÚ je 12,4 %) a lokality s európskym významom podľa smernice o biotopoch zaberali 12,5 % (priemer EÚ je 13,9 %). Na Slovensku sa nachádza 683 lokalít sústavy Natura 2000, z toho 41 osobitne chránených území a 642 lokalít s európskym významom.

Označovanie lokalít sústavy Natura 2000 a stanovovanie cieľov a opatrení ochrany

Sústava Natura 2000 sa považuje za súčasť (s formuláciou „doplňková“) národného systému chránených území z dôvodu vysokej úrovne prekrývania ochranných opatrení sústavy Natura 2000 s opatreniami na chránených územiach na vnútroštátnej úrovni. Obidve siete upravuje zákon o ochrane prírody a krajiny (zákon č. 543/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov).

Kým označenie osobitne chránených území podľa smernice o vtáctve je dokončené, sústava lokalít s európskym významom ešte nie je dokončená a žiadne lokality s európskym významom neboli označené ako osobitne chránené územia podľa smernice o biotopoch³⁶.

Slovensko v októbri 2017 navrhlo doplniť sústavu ďalšími 169 lokalitami. Kým z posúdenia vyplýva, že aj s týmito doplneniami sústava ostane neúplná, v súčasnosti prebiehajú diskusie so Slovenskom, ktoré je odhodlané sústavu dokončiť³⁷. Proti Slovensku sa vedie postup v prípade nesplnenia povinnosti týkajúci sa neúplnej sústavy Natura 2000.

Napriek úsiliu, ktoré bolo vyvinuté v posledných rokoch, schvaľovanie plánov riadenia lokalít sústavy Natura 2000 sa oneskoruje. Doteraz bolo schválených 83 plánov riadenia pre 90 lokalít s európskym významom vrátane lokalít, na ktoré sa vzťahujú plány riadenia národných parkov a chránených krajinných oblastí. Okrem toho boli schválené plány riadenia pre trinásť osobitne chránených území podľa smernice o vtáctve.

Rozvoj infraštruktúry, ako sú cesty, diaľnice alebo malé vodné elektrárne alebo vodné nádrže a protipovodňová infraštruktúra, bude mať ďalej významný vplyv na biodiverzitu tým, že vedie k fragmentácii prirodzených biotopov. Nevhodný návrh alebo umiestnenie nových stavieb, najmä lineárnych štruktúr, vytvárajú prekážky pre migráciu zvierat, jednotlivé populácie rozdeľujú na menšie skupiny a predstavujú hrozbu miestneho vymierania. Ďalším príkladom je náhla úprava vodných tokov v chránených územiach (ako bolo oznámené počas povodní v lete 2018^{38, 39}).

Aj naďalej sú časté oneskorenia a nedostatočné opatrenia na posúdenie, zmiernenie alebo kompenzáciu škôd spôsobených rozvojom infraštruktúry. Výstavba diaľničného obchvatu Bratislavy D4/R7 viedla k zničeniu lesnatých plôch pri Dunaji, v ktorých sa nachádzal biotop

³⁵ [Národná stratégia ochrany biodiverzity do roku 2020](#).

³⁶ Keďže v slovenských právnych predpisoch neexistuje nijaká povinnosť.

³⁷ Na základe diskusií s Komisiou v máji/júni 2018 v kontexte dialógu o prírode.

³⁸ [Enviroportál](#).

³⁹ Denníkn, [článok v dennej tlači](#).

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

troch chránených druhov vtákov. Slovensko súhlasilo s balíkom kompenzačných opatrení, ktoré sa ešte nezavedli⁴⁰. Na zmiernenie účinkov cestných stavieb na migrujúce voľne žijúce živočíchy sa plánuje výstavba ekoduktu v úseku medzi obcami Svrčinovec a Skalité, i keď výstavba tohto úseku diaľnice D3 bola dokončená v roku 2017⁴¹. Na rieke Hron bolo postavených niekoľko malých vodných elektrární, v prípade ktorých sa neuskutočnilo nijaké posudzovanie vplyvov na životné prostredie alebo vykonané posudzovanie bolo nedostatočné⁴².

Približne 48,9 % slovenských lesov sa prekrýva s lokalitami sústavy Natura 2000. Ako jeden z troch najväčších environmentálnych problémov Slovenska boli určené protichodné prístupy k obhospodarovaniu lesov na chránených územiach⁴³. Krajina musí k tomuto problému pristupovať ako k hlavnej priorite v záujme zlepšenia celkového efektívneho využívania zdrojov svojho vidieckeho hospodárstva⁴⁴. Intenzita využívania lesov podľa niektorých ukazovateľov za posledných desať rokov vzrástla, pričom sa mimoriadne často používajú holuby^{45, 46}.

Slovensko má zhruba 10 180 hektárov pralesov, ktoré tvoria 0,46 % z výmery lesov krajiny⁴⁷. V marci 2018 sa dosiahla dohoda medzi štátnou lesníckou spoločnosťou a mimovládnyimi organizáciami o ukončení ťažby dreva v týchto oblastiach⁴⁸. Slovenské ministerstvo životného prostredia v októbri 2018 predložilo nový návrh zákona o ochrane prírody s cieľom posilniť správu štátom chránených území⁴⁹.

Udržiateľné využívanie (drevnej) biomasy v určitých regiónoch Slovenska naďalej vyvoláva obavy v prípade výrubu a spaľovania dreva vysokej kvality na energetické účely. S cieľom pomôcť dosiahnuť ciele politiky v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov Slovensko čerpá finančné prostriedky z EÚ na zvýšenie miery využívania biomasy⁵⁰. Tieto subvencie sa však považujú za škodlivé

pre životné prostredie a MVO od roku 2014 vedú kampaň na ukončenie tejto podpory⁵¹. Poskytovanie subvencií by sa malo ukončiť na základe legislatívnej zmeny prijatej v decembri 2018⁵². Ide o pokrok, hoci zmena sa netýka drevnej biomasy, ktorá pochádza z kalamitnej ťažby dreva a ťažby s cieľom zabrániť šíreniu škodcov v lokalitách sústavy Natura 2000. Chýbajúce posúdenie vplyvu môže nepriaznivo ovplyvniť celistvosť lokalít v rozpore so smernicou o biotopoch.

Nadmerná ťažba dreva v niektorých lokalitách sústavy Natura 2000 je navyše spôsobená tým, že plány obhospodarovania lesov nie sú v súlade so smernicou o biotopoch. Okrem toho obmedzenia objemu ťažby stanovené v plánoch obhospodarovania lesov možno prekročiť v prípade prieniku škodcov. To viedlo k poklesu počtu hlucháňov (veľkých lesných vtákov) na osobitne chránených územiach od roku 2004 takmer o 50 %⁵³. Komisia v lete 2018 začala proti Slovensku konanie o nesplnení povinnosti a ďalšie kroky podnikla začiatkom roku 2019⁵⁴.

Pokrok pri zachovávaní alebo obnove priaznivého stavu ochrany chránených druhov a biotopov

Vzhľadom na to, že členské štáty predkladajú správu o pokroku dosiahnutom pri obidvoch smerniciach každých šesť rokov^{55, 56}, neboli na rozdiel od preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov za rok 2017 k dispozícii žiadne nové informácie o stave prirodzených biotopov a druhov alebo o pokroku dosiahnutom pri zlepšovaní stavu ochrany druhov a biotopov na Slovensku.

Celkovo sa uznáva, že na Slovensku bolo nedávno vykázané zlepšenie stavu druhov a biotopov.

Prioritné opatrenia na rok 2019

- Pristúpiť k dokončeniu procesu označovania lokalít sústavy Natura 2000 a zaviesť ciele ochrany a ochranné opatrenia pre všetky lokality.
- Poskytnúť primerané zdroje a posilniť kapacity na vykonávanie potrebných ochranných opatrení s cieľom zachovať alebo obnoviť priaznivý stav

⁴⁰ Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, [Projekt kompenzačných opatrení](#).

⁴¹ [GlobSK, spravodajský portál](#).

⁴² [Webnoviny](#).

⁴³ Inštitút environmentálnej politiky na Slovensku: [Tri výzvy životného prostredia na Slovensku](#).

⁴⁴ OECD, [Policy Paper: Making the Slovak Republic a more resource efficient economy](#) (Premena Slovenskej republiky na hospodárstvo efektívne využívajúce zdroje).

⁴⁵ Aktuality, [novinový článok](#).

⁴⁶ Denník, [novinový článok](#).

⁴⁷ [Pralesy](#), webové sídlo.

⁴⁸ [Lesmedium](#), [Lesníci nebudú zasahovať v pralesoch](#).

⁴⁹ Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, [návrh zákona o ochrane prírody](#).

⁵⁰ Operačný program Kvalita životného prostredia a program rozvoja vidieka obsahuje toto ustanovenie: *Pred poskytnutím akejkoľvek podpory na využívanie biomasy sa vypracujú na vnútroštátnej úrovni kritériá pre udržateľné používanie biomasy v regiónoch Slovenska*. Dokument bol predložený v septembri 2016, zainteresované strany však

analýzu podrobili kritike v súvislosti s existujúcou zásobou drevnej biomasy a výpočtom jej budúceho potenciálu.

⁵¹ [Biomasaaker](#).

⁵² [Ekonomika](#).

⁵³ [Enviroportál](#).

⁵⁴ Európska komisia, [tlačová správa](#).

⁵⁵ Základom „správy podľa článku 17“ je hodnotenie stavu ochrany biotopov a rastlinných a živočíšnych druhov, na ktoré sa zameriava smernica o biotopoch. Podľa poslednej správy bol stav 56 % biotopov a 61 % druhov nepriaznivý.

⁵⁶ Podľa poslednej správy predloženej podľa článku 12 smernice o vtáctve 76 % chovných druhov vykazovalo krátkodobé stúpajúce alebo stabilné populačné trendy (v prípade zimujúcich druhov to bolo 69 %).

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

ochrany rastlinných a živočíšnych druhov a biotopov s európskym významom.

- Začleniť kritériá biodiverzity do iných politík a súvisiacich fondov (najmä v oblasti poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a plánovania infraštruktúry).
- Zaručiť trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov a podporovať efektívne využívanie biomasy.

Zachovanie a obnova ekosystémov a ich služieb

Cieľom stratégie EÚ v oblasti biodiverzity je zachovanie a obnova ekosystémov a ich služieb prostredníctvom začlenenia zelenej infraštruktúry do priestorového plánovania a obnovenia aspoň 15 % poškodených ekosystémov do roku 2020. Stratégia EÚ v oblasti zelenej infraštruktúry podporuje začlenenie zelenej infraštruktúry do súvisiacich plánov a programov.

Európska únia poskytla usmernenia o ďalšom používaní zelenej a modrej infraštruktúry na Slovensku⁵⁷ a stránku venovanú krajine na portáli Biodiversity Information System for Europe (BISE – Európsky informačný systém pre biodiverzitu)⁵⁸. Tieto informácie prispievajú aj k záverečnému hodnoteniu stratégie EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2020.

Slovensko zaviedlo okruh politík a stratégií na rozvoj a zlepšovanie zelenej infraštruktúry. V zákone o ochrane prírody a krajiny sa vymedzuje súvislá európska sústava chránených území a určujú sa podmienky na ich správu a ochranu. Uvádza sa v nej, že územný systém ekologickej stability (ÚSES) krajiny je priestorová štruktúra ekosystémov vo vzájomnom vzťahu, ktorou sa zabezpečujú rozmanité podmienky a formy života v krajine. V rámci tohto systému sa musia vypracúvať dokumenty na regionálnej úrovni. Slovenská agentúra životného prostredia vypracovala 22 takýchto dokumentov zároveň s metodickými pokynmi na vypracovanie dokumentov regionálnych územných systémov ekologickej stability (RÚSES). V národnej stratégii ochrany biodiverzity do roku 2020 a súvisiacom akčnom pláne sa stanovujú ciele týkajúce sa zelenej infraštruktúry. Vzhľadom na značné meškanie pri prijímaní plánov riadenia sústavy Natura 2000 je vplyv iných nástrojov, aj napriek tomu, že prospievajú zelenej infraštruktúre, marginálny, lebo nemajú nijaký oficiálny status pre samotnú starostlivosť o krajinu.

Nevyužívaná poľnohospodárska pôda predstavuje samostatný problém a nie je súčasťou koncepcie zelenej infraštruktúry.

Neexistujú nijaké osobitné finančné nástroje na zachovanie a rozvoj zelenej infraštruktúry. Niektoré prvky zelenej infraštruktúry, napríklad chránené územia a lokality sústavy Natura 2000, sa financujú z prostriedkov štátneho rozpočtu a/alebo rozpočtov regionálnych orgánov, ktoré dopĺňajú rôzne fondy EÚ.

Odhad prírodného kapitálu

V rámci stratégie EÚ v oblasti biodiverzity sa od členských štátov požaduje, aby do roku 2014 zmapovali a posúdili stav ekosystémov a ich služieb⁵⁹ na svojich územiach, do roku 2020 posúdili ekonomickú hodnotu takýchto služieb a podporili integráciu týchto hodnôt do účtovných systémov a systémov vykazovania na úrovni EÚ a na vnútroštátnej úrovni.

Na Slovensku prebiehajú činnosti súvisiace s mapovaním a posudzovaním ekosystémov a ich služieb (MAES) a Slovensko od roku 2015 poskytuje nové informácie o svojom úsilí o mapovanie a posudzovanie ekosystémov a ich služieb na svojej webovej stránke pre MAES zameranej na Európsky informačný systém pre biodiverzitu (BISE).

Slovensko plánovalo vypracovať metodiku hodnotenia stavu ekosystémových služieb s cieľom vykonať v roku 2018 vnútroštátne hodnotenie a v roku 2019 zverejniť národnú správu⁶⁰.

Na záverečnom seminári programu Esmeralda a na stretnutí pracovnej skupiny pre MAES v septembri 2018 v Bruseli sa ukázalo, že Slovensko dosiahlo len malý pokrok pri vykonávaní mapovania a posudzovania ekosystémov a ich služieb (obrázok 10).

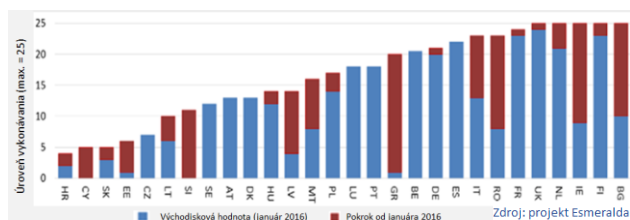
⁵⁷ Európska komisia, [Odporúčania správy o preskúmaní stratégie zelenej infraštruktúry](#) a Usmernenia EÚ k strategickému rámcu na ďalšiu podporu zavádzania zelenej a modrej infraštruktúry na úrovni EÚ.

⁵⁸ [Biodiversity Information System for Europe \(Európsky informačný systém pre biodiverzitu\)](#).

⁵⁹ Ekosystémové služby prinášajú úžitok z prírody, napr. potraviny, čistú vodu a opeľovanie, od ktorých závisí ľudská spoločnosť.

⁶⁰ Podľa slovenských orgánov sa na príprave vnútroštátneho hodnotenia pracuje.

Obrázok 10: Vykonávanie MAES (september 2018)

Platformy, siete a komunity odborníkov s praktickými skúsenosťami v rámci kampane Podniky a biodiverzita (Business and biodiversity) sú kľúčové nástroje na podporu a uľahčenie posudzovania prírodného kapitálu medzi podnikmi a poskytovateľmi finančných služieb, napríklad prostredníctvom protokolu Koalície pre prírodný kapitál (Natural Capital Coalition)⁶¹. Slovensko takúto platformu ešte nevytvorilo.

Prioritné opatrenia na rok 2019

- Posilniť mapovanie a posudzovanie ekosystémov a ich služieb, ako aj hodnotenie a vývoj systémov účtovania prírodného kapitálu.

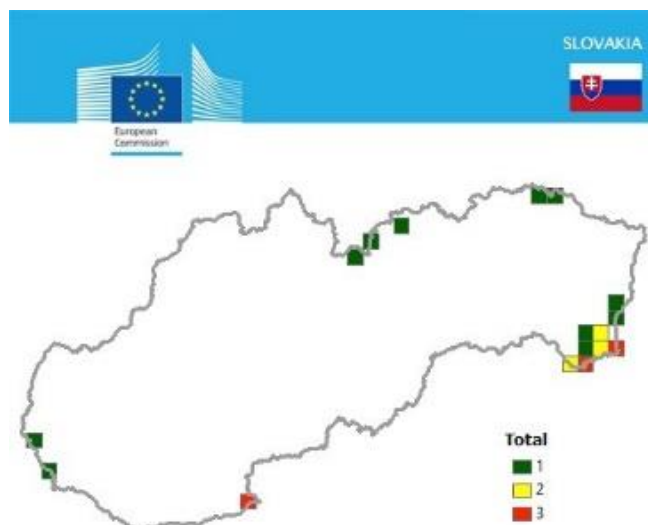
Invázne nepôvodné druhy

Stratégia EÚ v oblasti biodiverzity sa do roku 2020 majú dosiahnuť tieto ciele:

- identifikácia invázných nepôvodných druhov;
 - regulácia alebo eradikácia prioritných druhov a
 - riadenie prienikových ciest s cieľom zabrániť novým inváznym druhom narušovať biodiverzitu v Európe.
- Tieto ciele majú podporu v nariadení o invázných nepôvodných druhoch, ktoré nadobudlo účinnosť 1. januára 2015.

Zo správy o základnej distribúcii invázných nepôvodných druhov (pozri obrázok 11), pre ktorú Slovensko nepreskúmalo svoje údaje na úrovni krajiny alebo siete, vyplýva, že z 37 druhov uvedených na prvom zozname EÚ bolo v prostredí pozorovaných osem druhov. Zdá sa však, že ani jeden z týchto ôsmich druhov nie je rozšírený. Podľa údajov sa zdá, že na Slovensku žije menej invázných nepôvodných druhov než v susedných krajinách, čo by však mohlo byť spôsobené horšou dostupnosťou údajov, keďže pred prijatím prvého zoznamu EÚ sa druhy uvedené na zozname nesledovali.⁶²

Obrázok 11: Množstvo invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy EÚ na základe dostupných georeferenčných informácií týkajúcich sa Slovenska⁶³

V čase od nadobudnutia účinnosti zoznamu EÚ do 18. mája 2018 Slovensko neoznámilo nijaké nové pozorovania invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy EÚ v súlade s článkom 16 ods. 2 nariadenia o invázných nepôvodných druhoch.

Keďže sa podľa základnej distribúcie zdá, že stav nutrie riečnej (*Myocastor coypu*) je v skorom štádiu invázie, Slovensku sa odporúča, aby sa pokúsilo o eradikáciu tohto druhu s cieľom zabrániť vysokým dlhodobým nákladom na riadenie.

Slovensko ešte stále neprijalo vnútroštátny zákon s ustanoveniami o sankciách za porušenie predpisov požadovaných v článku 30 ods. 4 nariadenia o invázných nepôvodných druhoch.

Prioritné opatrenia na rok 2019

- Slovensko sa naliehavo vyzýva, aby oznámilo svoje ustanovenia o sankciách, ako sa požaduje v článku 30 ods. 4 nariadenia o invázných nepôvodných druhoch.
- Slovensko sa naliehavo vyzýva, aby vyšetrilo zjavný nedostatok údajov o invázných nepôvodných druhoch a aby hľadalo spôsoby, ako zlepšiť svoj systém dohľadu.

⁶¹ Natural Capital Coalition, [Natural Capital Protocol \(Protokol pre prírodný kapitál\)](#).

⁶² Podľa slovenských orgánov z dvanástich druhov uvedených na druhom zozname EÚ bolo pozorovaných päť, ktoré boli aj značne rozšírené. Slovensko uskutočňuje určité opatrenia na eradikáciu invázných nepôvodných druhov.

⁶³ Tsiamis K; Gervasini E; Deriu I; D'amico F; Nunes A; Addamo A; De Jesus Cardoso, A.: [Baseline Distribution of Invasive Alien Species of Union concern](#) (Základná distribúcia invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie). [Ispra \(Taliansko\): Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie](#), 2017, EUR 28596 EN, doi:10.2760/772692.

Ochrana pôdy

V tematickej stratégii EÚ na ochranu pôdy sa zdôrazňuje potreba zabezpečiť udržateľné využívanie pôd, čo si vyžaduje predchádzanie ďalšej degradácii pôdy a zachovanie jej funkcií, ako aj obnovenie pôd postihnutých degradáciou. V pláne pre Európu efektívne využívajúcu zdroje z roku 2011 sa stanovuje, že do roku 2020 sa v rámci politik EÚ musí zohľadniť ich priamy a nepriamy vplyv na využívanie pôdy.

Pôda je obmedzeným a nesmierne krehkým zdrojom, ktorý v EÚ podlieha čoraz väčšej degradácii.

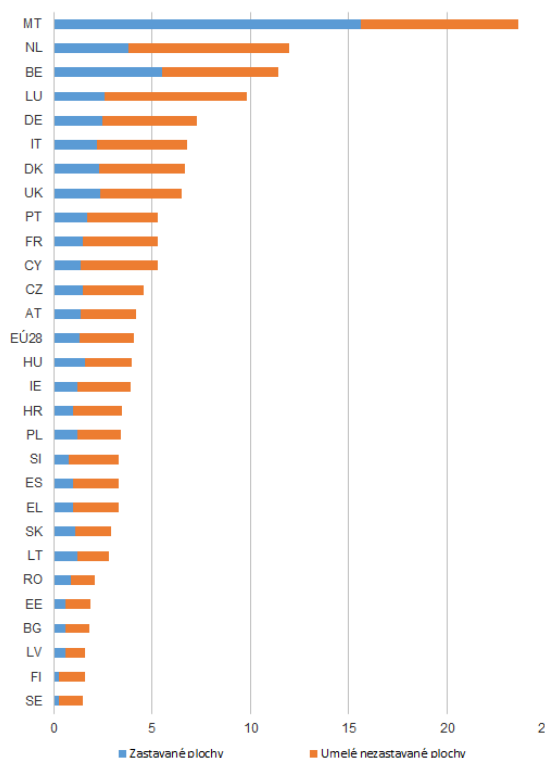
Pokiaľ ide o krajinnú pokrývku s umelými plochami, Slovensko je pod priemerom EÚ (2,9 % oproti 4,1 %). Hustota obyvateľstva je 115,5 os./km², čo je mierne pod priemerom EÚ 118 os./km².⁶⁴

Kontaminácia môže vážne znížiť kvalitu pôdy a predstavovať hrozbu pre ľudské zdravie alebo pre životné prostredie. Európska komisia vo svojej poslednej správe⁶⁵ odhadla, že činnosti, ktoré môžu spôsobovať znečistenie, sa vykonávali alebo stále prebiehajú približne v 2,8 milióna lokalít v EÚ. Na úrovni EÚ bolo 650 000 z nich registrovaných vo vnútroštátnych alebo v regionálnych zoznamoch. Sanovaných už bolo 65 500 znečistených plôch. Na Slovensku bolo zaregistrovaných 1 758 lokalít, na ktorých sa vykonávali alebo vykonávajú činnosti, ktoré môžu spôsobovať znečistenie, a sanácia alebo následné opatrenia sa uskutočnili už na 678 lokalitách.

Pôdna erózia spôsobovaná vodou je prírodný proces, ktorý však môže zhoršovať zmena klímy a ľudské činnosti, napríklad nevhodné poľnohospodárske postupy, odlesňovanie, lesné požiare alebo výstavba. Vysoká úroveň pôdnej erózie môže znížiť produktivitu v poľnohospodárstve a môže mať negatívny a cezhraničný vplyv na biodiverzitu a ekosystémové služby. Vysoká úroveň pôdnej erózie môže mať negatívne a cezhraničné účinky aj na rieky a jazerá (a to z dôvodu vyššieho objemu sedimentov a prenosu znečisťujúcich látok). Podľa modelu RUSLE2015 (revidovaná univerzálna rovnica straty pôdy)⁶⁶ je priemerná miera úbytku pôdy na Slovensku spôsobená vodou 2,18 ton na hektár za rok (t

ha⁻¹ rok⁻¹) na rozdiel od prostrednej hodnoty EÚ 2,46 t ha⁻¹ rok⁻¹. Z toho vyplýva, že miera pôdnej erózie na Slovensku je v priemere prostredná. Pripomíname, že tieto údaje sú výsledkom modelu na úrovni EÚ, a preto sa nemôžu považovať za hodnoty zmerané na mieste. Skutočná miera úbytku pôdy sa môže v členskom štáte veľmi výrazne meniť v závislosti od miestnych podmienok.

Obrázok 12: Podiel rozlohy umelej krajinej pokrývky, 2015⁶⁷

Pôdna organická hmota zohráva významnú úlohu v rámci kolobehu uhlíka a zmeny klímy. Pôda je po oceánoch druhý najväčší absorbér uhlíka na svete.

⁶⁴ Eurostat, [Population density by NUTS 3 region \(Hustota obyvateľstva podľa regiónov NUTS 3\)](#).

⁶⁵ Ana Paya Perez, Natalia Rodriguez Eugenio (2018), Status of local soil contamination in Europe: Revision of the indicator „Progress in the management Contaminated Sites in Europe“ (Stav lokálnej kontaminácie pôdy v Európe: revízia ukazovateľa „Pokrok v oblasti manažmentu znečistených plôch v Európe“).

⁶⁶ Panagos, P., Borrelli, P., Poesen, J., Ballabio, C., Lugato, E., Meusburger, K., Montanarella, L., Alewell, C., The new assessment of soil loss by water erosion in Europe (Nové posúdenie úbytku pôdy v Európe v dôsledku vodnej erózie), (2015) Environmental Science and Policy, 54, s. 438 – 447.

⁶⁷ Eurostat, [Land covered by artificial surfaces by NUTS 2 regions \(Umelá krajinná pokrývka podľa regiónov NUTS 2\)](#).

3. Zabezpečenie zdravia a kvality života občanov

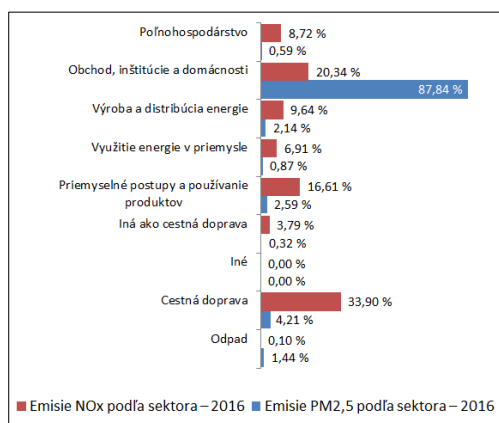
Kvalita ovzdušia

V politike EÚ čistého ovzdušia a právnych predpisoch v tejto oblasti sa vyžaduje zásadné zlepšenie kvality ovzdušia v EÚ, čím sa Únia priblíži k úrovniam odporúčaným Svetovou zdravotníckou organizáciou. Znečistenie ovzdušia a jeho vplyvy na ľudské zdravie, ekosystémy a biodiverzitu by sa mali ďalej znižovať v dlhodobom záujme neprekráčania kritického zaťaženia a úrovni. Potrebné je preto posilniť úsilie na dosiahnutie úplného súladu s právnymi predpismi EÚ v oblasti kvality ovzdušia a vymedziť strategické ciele a opatrenia po roku 2020.

Európska únia vypracovala komplexný súbor právnych predpisov o kvalite ovzdušia⁶⁸, ktorými sa zavádzajú normy a ciele v súvislosti so zdravotným stavom pre celý rad látok znečisťujúcich ovzdušie.

Emisie viacerých látok znečisťujúcich ovzdušie na Slovensku výrazne klesli⁶⁹. Znižovanie emisií v rokoch 1990 až 2014 spomenuté v predchádzajúcom preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov pokračovalo aj v rokoch 2014 až 2016. Emisie oxidov sýry (SO_x) klesli o 40,13 %, emisie oxidov dusíka (NO_x) sa znížili o 16,28 %, emisie amoniaku (NH₃) klesli o 2,93 %, emisie jemných tuhých častíc (PM_{2,5}) o 6,47 % a emisie prchavých organických zlúčenín (NMVOC) o 2,91 % (celkové emisie PM_{2,5} a NO_x podľa sektora sú uvedené na obrázku 13).

Obrázok 13: Emisie PM_{2,5} a NO_x na Slovensku podľa sektora⁷⁰

⁶⁸ Európska komisia, 2016. [Normy kvality ovzdušia](#).

⁶⁹ Pozri [Centrálny archív údajov EIONET](#) a [prehliadač údajov o emisiách znečisťujúcich ovzdušie \(smernica o NEC\)](#).

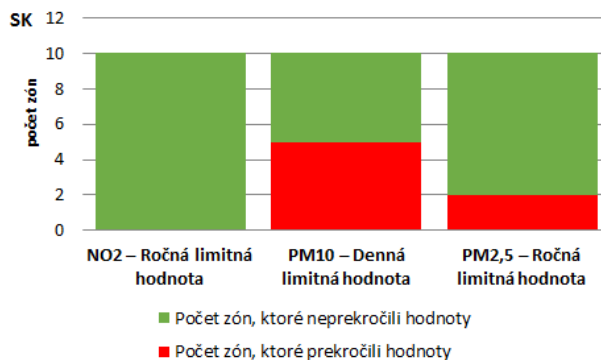
⁷⁰ Údaje podľa smernice o NEC z roku 2016, ktoré EEA poskytol členský štát.

Napriek tomuto zníženiu emisií musí Slovensko vyvinúť ďalšie úsilie, aby splnilo svoje záväzky znižovania emisií (v porovnaní s úrovňami emisií v roku 2005), ktoré boli stanovené v novej smernici o národných emisných stropoch⁷¹ na roky 2020 až 2029 a od roku 2030 ďalej.

Kvalita ovzdušia na Slovensku stále vyvoláva obavy. Podľa odhadov Európskej environmentálnej agentúry došlo za rok 2015 približne k 5 200 predčasným úmrtiam, ktoré možno pripísať koncentráciám jemných tuhých častíc⁷², 240 úmrtiam spojeným s koncentraciami oxidov dusíka a 210 úmrtiam, ktoré možno pripísať koncentrácii ozónu^{73, 74}. Akékoľvek výrazné zlepšenie je odvtedy nepravdepodobné.

V roku 2017⁷⁵ bolo nahlásené prekročenie noriem kvality ovzdušia EÚ v prípade tuhých častíc (PM₁₀) v piatich zónach kvality ovzdušia z desiatich (napr. v Banskobystrickom kraji, Košickom kraji a v Košiciach) a v prípade jemných tuhých častíc (PM_{2,5}) v dvoch z desiatich (v Banskobystrickom kraji a v Žilinskom kraji). Okrem toho boli prekročené cieľové hodnoty koncentrácie ozónu, ako aj cieľové hodnoty benzo[a]pyrénu. Množstvo zón kvality ovzdušia, v ktorých došlo k prekročeniu úrovni NO₂, PM_{2,5} a PM₁₀, je znázornené na obrázku 14.

Obrázok 14: Zóny kvality ovzdušia, v ktorých boli v roku 2017 prekročené normy kvality ovzdušia EÚ⁷⁶

Neustálym porušovaním noriem kvality ovzdušia

⁷¹ [Smernica \(EÚ\) 2016/2284](#).

⁷² Tuhé častice (PM) sú zmesou aerosólových častíc (tuhých a kvapalných) zahrňajúcich široké spektrum veľkostí a chemických zložení. PM₁₀ (PM_{2,5}) sú častice s priemerom 10 (2,5) mikrometrov alebo menej. Tuhé častice sú emitované z mnohých antropogénnych zdrojov vrátane spaľovania.

⁷³ Prízemný ozón vzniká fotochemickou reakciou v dôsledku znečistenia.

⁷⁴ EEA, [Kvalita ovzdušia v Európe – správa za rok 2018](#), s. 64. Informácie súvisiace so základnou metodikou sa uvádzajú v tejto správe.

⁷⁵ EEA, Centrálny archív údajov EIONET.

⁷⁶ [EEA, Centrálny archív údajov EIONET](#). V údajoch sa odzrkadľuje situácia súvisiaca so správami podanými do 26. novembra 2018.

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

(v prípade PM₁₀), ktoré majú závažné negatívne vplyvy na zdravie a životné prostredie, sa zaoberá Európska komisia prostredníctvom postupov v prípade nesplnenia povinnosti vo všetkých dotknutých členských štátoch vrátane Slovenska. Zdá sa, že súčasné alebo plánované opatrenia Slovenska sú schopné primerane riešiť zistené nedostatky v prípade nesprávneho vykonania. Komisia bude vykonávanie týchto opatrení a ich účinnosť pri rýchlej náprave situácie naďalej pozorne monitorovať⁷⁷. Cieľom je zaviesť primerané opatrenia, aby sa dosiahol súlad vo všetkých zónach.

Prioritné opatrenia na rok 2019

- V kontexte národného programu riadenia znečisťovania ovzdušia prijať opatrenia na obmedzenie hlavných zdrojov emisií a dodržiavať všetky normy kvality ovzdušia.
- Zrýchliť znižovanie emisií a koncentrácií tuhých častíc (PM_{2,5} a PM₁₀), čo si vyžiada napríklad ďalšie znižovanie emisií z výroby energie a tepla použitím tuhých palív alebo podporu účinného a ekologického diaľkového vykurovania a/alebo fiškálne stimuly.
- Postaviť znižovanie používania uhlia na vykurovanie domácností na iniciatíve „Uhoľné regióny v prechode“ s cieľom obmedziť emisie látok znečisťujúcich ovzdušie.
- Modernizovať a zlepšiť sieť monitorovania kvality ovzdušia, ktorá je dôležitá na informovanie verejnosti a plánovanie.

Priemyselné emisie

Hlavnými cieľmi politiky EÚ týkajúcej sa priemyselných emisií je:

- i) ochrana ovzdušia, vody a pôdy;
- ii) predchádzanie vzniku odpadu a nakladanie s ním;
- iii) zvýšenie energetickej efektívnosti a efektívneho využívania zdrojov a
- iv) sanácia znečistených plôch.

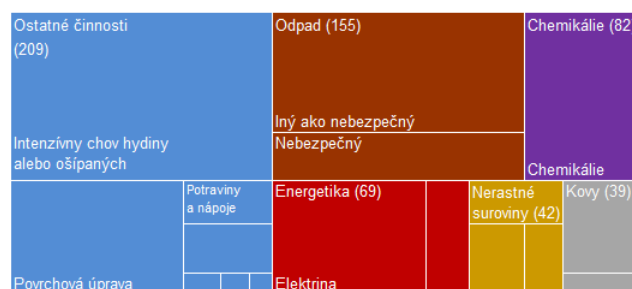
Na dosiahnutie týchto cieľov EÚ prijala integrovaný prístup k prevencii a kontrole bežných a náhodných priemyselných emisií. Základným kameňom politiky je smernica o priemyselných emisiách⁷⁸.

Prehľad priemyselných činností, ktoré sa riadia smernicou o priemyselných emisiách, uvedený ďalej vychádza

z projektu profilov krajín s ohľadom na politiku v oblasti priemyselných emisií⁷⁹.

Približne 600 priemyselných zariadení na Slovensku musí mať povolenie v súlade so smernicou o priemyselných emisiách. V roku 2015 medzi priemyselné odvetvia na Slovensku s najvyšším počtom zariadení, na ktoré sa vzťahuje smernica o priemyselných emisiách, patrili intenzívny chov hydiny alebo ošipáných (21 %), nakladanie s odpadom, ktorý nie je nebezpečný (22 %), a chemické látky (14 %).

Obrázok 15: Počet priemyselných zariadení podľa smernice o priemyselných emisiách podľa sektora, Slovensko (2015)⁸⁰

Priemyselné odvetvia, pri ktorých sa zistilo, že do ovzdušia na Slovensku vypúšťajú najviac emisií, sú: i) energetika za emisie oxidov síry (SO_x), oxidov dusíka (NO_x), kadmia (Cd), chrómu (Cr), medi (Cu), olova (Pb), ortuti (Hg), niklu (Ni), zinku (Zn) a polychlóvaných dibenzo-p-dioxínov a polychlóvaných dibenzofuránov (PCDD/F); ii) výroba kovov (neželezných) za emisie kadmia (Cd), arzénu (As), chrómu (Cr), medi (Cu), olova (Pb), niklu (Ni) a zinku (Zn); iii) výroba železa a ocele za emisie niklu (Ni); iv) ostatné činnosti (najmä intenzívny chov hydiny alebo ošipáných a povrchová úprava) za emisie nemetánových prchavých organických zlúčenín (NMVOC) a amoniaku (NH₃); v) ťažba nerastných surovín za emisie chrómu (Cr) a vi) odpadové hospodárstvo za emisie ortuti (Hg). Rozpis je znázornený na obrázku 16.

Iné činnosti, odvetvie chémie, výroby železa a ocele a rafinácia ropy boli označené za odvetvia, ktoré značne prispievajú k vzniku emisií do vôd, ktoré sú nebezpečné pre životné prostredie. Odpadové hospodárstvo nasledované výrobou kovov a rafináciou ropy sú odvetvia, ktoré najviac prispievajú k vzniku nebezpečného odpadu, kým výroba kovov, odpadové hospodárstvo, energetika a ostatné činnosti najviac prispievajú k vzniku odpadu, ktorý nie je nebezpečný.

Prístup k presadzovaniu podľa smernice o priemyselných emisiách dáva občanom silné práva na prístup

⁷⁷ Európska komisia, [Dialóg o čistom ovzduší medzi Komisiou a Slovenskom podporuje opatrenia týkajúce sa čistejšieho ovzdušia](#).

⁷⁸ [Smernica 2010/75/EÚ](#) sa týka priemyselných činností vykonávaných nad rámec istých prahových hodnôt. Týka sa energetiky, výroby kovov, spracovania nerastných surovín, chemického priemyslu a odpadového hospodárstva, ako aj širokého okruhu priemyselných a poľnohospodárskych odvetví (napr. intenzívny chov ošipáných a hydiny, výroba celulózy a papiera, maľovanie a čistenie).

⁷⁹ Európska komisia, [Profil krajín s ohľadom na politiku v oblasti priemyselných emisií](#) – Slovensko.

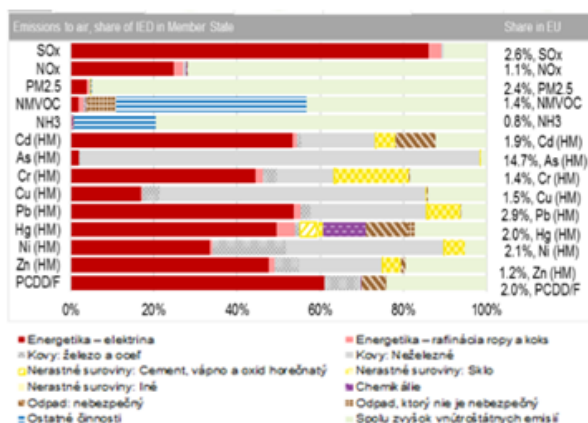
⁸⁰ Európska komisia, [Profil krajín s ohľadom na politiku v oblasti priemyselných emisií](#) – Slovensko.

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

k relevantným informáciám a na účasť na procese udeľovania povolení zariadeniam, na ktoré sa vzťahuje smernica o priemyselných emisiách. Tým sa posilňujú práva mimovládnych organizácií a verejnosti s cieľom zabezpečiť náležité udeľovanie povolení a dodržiavanie ich podmienok.

Referenčné dokumenty o najlepších dostupných technikách (BAT) a závery o BAT sa vypracúvajú na základe výmeny informácií medzi členskými štátmi, priemyselnými združeniami, mimovládnymi organizáciami a Komisiou. Tým sa zabezpečuje náležitá spolupráca so zainteresovanými stranami a lepšie uplatňovanie pravidiel smernice o priemyselných emisiách.

Obrázok 16: Emisie do ovzdušia z odvetví, na ktoré sa vzťahuje smernica o priemyselných emisiách, a všetky ostatné celkové vnútroštátne emisie do ovzdušia, Slovensko (2015)

Komisia sa opiera o úsilie vnútroštátnych príslušných orgánov o uplatňovanie právne záväzných záverov o BAT a úrovni emisií súvisiacich s BAT pri udeľovaní environmentálnych povolení, čo má za následok značné a nepretržité znižovanie znečistenia.

Napríklad uplatňovaním nedávno prijatých úrovni emisií súvisiacich s BAT pre veľké spaľovacie zariadenia sa na úrovni EÚ znížia emisie oxidu siričitého v priemere o 25 % až 81 %, oxidu dusnatého o 8 % až 56 %, prachových častíc o 31 % až 78 % a ortuti o 19 % až 71 %. Veľkosť zníženia závisí od stavu v jednotlivých podnikoch.

Medzi problémy zistené na Slovensku patrili znečistenie ovzdušia z elektrární spaľujúcich hnedé uhlie a z výroby ocele a znečistenie vody z rafinácie ropy.

Prioritné opatrenia na rok 2019

- Preskúmať povolenia s cieľom zabezpečiť, že spĺňajú nedávno prijaté závery o BAT.
- Posilniť kontrolu a vykonávanie na zabezpečenie dodržiavania záverov o BAT.

- Riešiť znečistenie ovzdušia z elektrární spaľujúcich hnedé uhlie a z oceliarskeho priemyslu. Podľa potreby riešiť znečistenie z rafinácie ropy.

Hluk

V smernici o environmentálnom hluku⁸¹ je stanovený spoločný prístup na zabránenie, prevenciu a zníženie škodlivých vplyvov spôsobených vystavením environmentálnemu hluku.

Nadmerný hluk z lietadiel, železnice a cestných komunikácií je jednou z hlavných príčin zdravotných problémov v EÚ⁸². Environmentálny hluk podľa obmedzeného súboru údajov⁸³ na Slovensku ročne spôsobí najmenej 200 predčasných úmrtí a zodpovedá približne za 500 hospitalizácií. Hluk takisto naruša spánok zhruba 90 000 Slovákov. Vykonávanie smernice o environmentálnom hluku výrazne mešká. Podľa posledného úplného súboru informácií, ktoré bolo možné analyzovať (t. j. z roku 2012 v prípade hlukových máp a z roku 2013 v prípade akčných plánov) výrazne mešká mapovanie hluku na väčšine väčších ciest a väčšina väčších ciest a všetky väčšie železničné trate stále nie sú uvedené v akčných plánoch. Tieto nástroje prijaté po vykonaní verejnej konzultácie by mali obsahovať opatrenia na zachovanie nízkej hladiny hluku alebo na jeho zníženie.

Prioritné opatrenia na rok 2019

- Dokončiť akčné plány riadenia hluku a použiť ich pri plánovaní.
- Dokončiť hlukové mapy a použiť ich pri plánovaní.

Kvalita vody a hospodárenie s vodami

V právnych predpisoch a politikách EÚ sa vyžaduje, aby sa vplyv tlakov na brakické, pobrežné a sladké vody (vrátane povrchových a podzemných vôd) výrazne znížil. Dosiahnutím, zachovaním alebo zlepšením dobrého stavu vodných útvarov v zmysle rámcovej smernice o vode sa zabezpečí, aby občania Únie mali prospech z dobrej kvality a bezpečnosti pitnej vody a vody určenej na kúpanie. Navyše sa tým zabezpečí, že cyklus živín (dusíka a fosforu) sa bude riadiť udržateľnejším spôsobom s účinným využívaním zdrojov.

⁸¹ Smernica 2002/49/ES.

⁸² WHO/JRC, Burden of disease from environmental noise, Fritsch, L., Brown, A.L., Kim, R., Schwela, D., Kephapopoulos, S. (editori), [Svetová zdravotnícka organizácia, Regionálna kancelária pre Európu](#), 2011, Kodaň, Dánsko.

⁸³ Európska environmentálna agentúra, [Informačné letáky o hluku za rok 2017](#).

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

Existujúcimi právnymi predpismi EÚ v oblasti hospodárenia s vodami⁸⁴ sa zavádza ochranný rámec na zabezpečenie vysokých noriem pre všetky vodné útvary v EÚ a riešia sa ním konkrétne zdroje znečistenia (napríklad z poľnohospodárstva, mestských oblastí a priemyselných činností). Takisto sa v nich vyžaduje, aby sa predpokladané následky zmeny klímy začlenili do príslušných nástrojov plánovania, napr. do plánov manažmentu povodňových rizík a plánov manažmentu povodia, vrátane programu opatrení, medzi ktoré patria opatrenia, ktoré členské štáty plánujú prijať v záujme dosiahnutia environmentálnych cieľov.

Rámcová smernica o vode

Slovensko prijalo a oznámilo druhú generáciu plánov manažmentu povodia podľa rámcovej smernice o vode a Európska komisia stav a vývoj od prijatia prvých plánov manažmentu povodia vrátane navrhovaných opatrení posúdila v správe o preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov za rok 2017.

Najväčší tlak na povrchové vody pochádza z difúzných poľnohospodárskych zdrojov (33 % útvarov povrchovej vody), fyzikálnych zmien toku/koryta/brehovej oblasti/pobrežia súvisiacich s ochranou pred povodňami (29 %) a fyzikálnych zmien toku/koryta/brehovej oblasti/pobrežia súvisiacich s poľnohospodárstvom (14 %). V prípade **útvarov podzemnej vody najväčší tlak** predstavovalo vypúšťanie nepripojené na kanalizačnú sieť, ktoré postihuje 8 % útvarov podzemnej vody, tlaky z komunálnych odpadových vôd (7 % útvarov podzemnej vody) a lokality zneškodňovania odpadu (7 %).

Zmenené biotopy v dôsledku morfológických zmien predstavovali **najvýznamnejší vplyv** na všetky kategórie povrchovej vody (35 % riečnych útvarov) nasledované organickým znečistením (27 %), znečistením živinami (13 %) a chemickým znečistením (6 %). V správnom území povodia Dunaja postihlo chemické znečistenie 11 % podzemných vôd a odber vody prevýšil využiteľný zdroj podzemnej vody o 3 %.

Celkovo sa zdá, že v druhých plánoch manažmentu povodia došlo k významnému zvýšeniu (o 50 %) počtu lokalít používaných na inšpekčné monitorovanie v porovnaní s prvými plánnymi. Obrátene zas došlo k výraznému poklesu (o 54 %) počtu lokalít využívaných na prevádzkové monitorovanie.

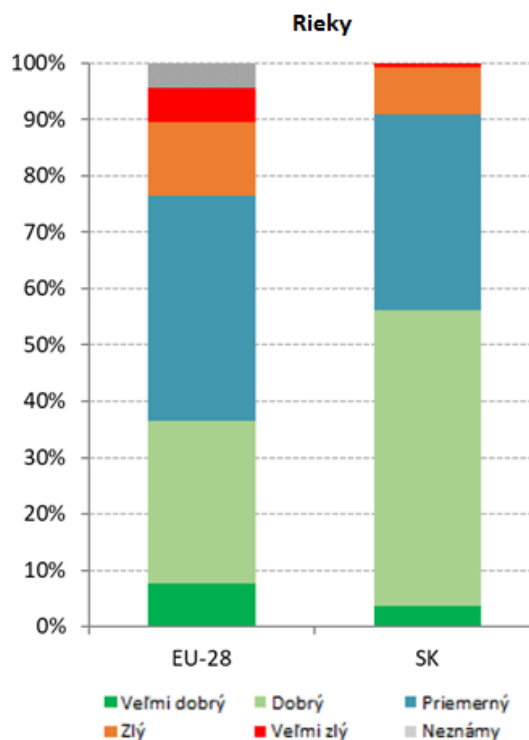
Pokiaľ ide o **ekologický stav útvarov povrchovej vody**, 56 % útvarov vody je aspoň v dobrom ekologickom

stave/má dobrý ekologický potenciál, ako je znázornené na obrázku 17. Z toho vyplýva, že Slovensko čaká ešte dlhá cesta k dosiahnutiu cieľov dobrého stavu/potenciálu vodných útvarov stanovených v rámcovej smernici o vode.

Zdá sa, že v čase medzi prvými a druhými plánnymi manažmentu povodia došlo k čistému poklesu množstva monitorovacích miest a útvarov povrchovej vody, pri ktorých sa vykonáva prevádzkové monitorovanie ich chemického stavu.

Od prvých plánov manažmentu povodia Slovensko vykonalo určité obmedzené monitorovanie vybraných prioritných látok v sedimente a biote. Pozorovaný bol malý nárast podielu riečnych útvarov v **dobrom chemickom stave** z 95 % na 98 %. Na klasifikáciu 74 % riečnych útvarov sa použilo odborné posúdenie, nie je však jasný použitý prístup. Súpis emisií nie sú úplné a neobsahujú všetky prioritné látky (ich skupiny). Nie je preto zrejmé, či sa určili všetky relevantné tlaky na vodné útvary, ktoré sa nemonitorujú, ktorých chemický stav však bol posúdený ako dobrý.

Obrázok 17: Ekologický stav alebo potenciál útvarov povrchovej vody na Slovensku⁸⁵

Situácia monitorovania podzemných vôd sa mierne zlepšila, ale 28 % útvarov podzemnej vody sa stále nemonitoruje. Situácia v súvislosti so stavom sa takisto zlepšila, keď sa rozloha útvarov podzemnej vody nevyhovujúcich **dobrému kvantitatívnemu stavu**

⁸⁴ Medzi tieto právne predpisy patrí [smernica o vode na kúpanie \(2006/7/ES\)](#), [smernica o čistení komunálnych odpadových vôd \(91/271/EHS\)](#) (v súvislosti s vypúšťaním komunálnych a priemyselných odpadových vôd), [smernica o pitnej vode \(98/83/ES\)](#) (ktorá sa týka kvality pitnej vody), [rámcová smernica o vode \(2000/60/ES\)](#) (ktorá sa týka hospodárenia s vodnými zdrojmi), [smernica o dusičnanoch \(91/676/EHS\)](#) a [smernica o povodniach \(2007/60/ES\)](#).

⁸⁵ EEA, [Prehľad ukazovateľov systému WISE](#).

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

v prvých plánoch manažmentu povodia znížila z 5,4 % celkovej plochy na 2,8 % v druhých plánoch manažmentu povodia.

Pokrok sa dosiahol pri určovaní tlakov v plánoch manažmentu povodia a riešil sa prostredníctvom opatrení (Hlavné typy opatrení). Niektoré opatrenia sú dokončené už od prvého programu opatrení, nedostatočné financovanie však bolo prekážkou v súvislosti s vykonávaním opatrení.

V prípade najvýznamnejších tlakov na roky 2015 a 2021 (nie na rok 2027) sa uskutočnili analýzy nedostatkov, pokrok, ktorého dosiahnutie sa očakáva do roku 2021, je však skromný.

Ak ešte neboli dosiahnuté environmentálne ciele, v prípade splnenia príslušných podmienok a poskytnutia potrebných odôvodnení v plánoch manažmentu povodia sa môžu uplatniť výnimky. Výnimka týkajúca sa nových projektov, ktoré by mohli ovplyvniť stav vodných útvarov, ešte nebola zavedená do plánu riadenia správneho územia povodia Dunaja a Visly.

Slovensko teda musí zabezpečiť splnenie požiadaviek v rámcovej smernici o vode (článok 4 ods. 7), konkrétne musí posúdiť, či pri projekte prevažuje verejný záujem a či prínos pre spoločnosť prevažuje nad zhoršovaním životného prostredia, a musí sa presvedčiť, že neexistujú iné možnosti, ktoré by boli lepšou environmentálnou voľbou. Tieto projekty okrem toho možno vykonať iba vtedy, keď sa uskutočnia všetky realizovateľné kroky na zmiernenie nepriaznivého vplyvu na stav/potenciál vodných útvarov. Príslušné informácie o uplatňovaní článku 4 ods. 7 sa musia uviesť v plánoch manažmentu povodia.

Napríklad vodné elektrárne môžu viesť k novým zmenám fyzikálnych (hydromorfologických) vlastností útvarov povrchovej vody. Pokiaľ ide o nedávno povolené projekty, od marca 2018 nadobudla účinnosť zmena vnútroštátneho zákona o vodách. Touto zmenou sa zavádza nový, dvojstupňový postup na riešenie požiadaviek v článku 4 ods. 7 rámcovej smernice o vode. Nový zákon nebol zahrnutý do posúdenia plánov manažmentu povodia. Pokiaľ ide o malé vodné elektrárne⁸⁶, Slovensko sa zaviazalo preskúmať rozličné možnosti, ako vykompenzovať protiprávne následky zanedbania vypracovania posudzovania vplyvov na životné prostredie vrátane potreby vykonať následné

hodnotenia a vykonania dodatočných opatrení, ktorými by sa zmiernili účinky realizovaných projektov⁸⁷.

Smernica o dusičnanoch

Metodika určovania pásem ohrozených **dusičnanmi** bola revidovaná a označovanie teraz vychádza z údajov o kvalite vody (a už nie iba z máp). Označenie posúdila Komisia. Niektoré zóny majú zrejme úrovne znečistenia blízke pásnu ohrozenému dusičnanmi, ale neoznačujú sa tak. Tieto zóny sa nachádzajú väčšinou v pohraničných regiónoch s Rakúskom a Českou republikou a sú vypočítané tak, aby boli v hraniciach pásma ohrozeného dusičnanmi⁸⁸.

Smernica o vode na kúpanie

Na obrázku 18 je znázornené, že v roku 2017 na Slovensku z 32 **vôd na kúpanie** malo 59,4 % výbornú kvalitu, 28,1 % malo dobrú kvalitu a 0 % malo dostatočnú kvalitu (v porovnaní so 63,6 % vôd výbornej kvality, 24,2 % dobrej kvality a 0 % dostatočnej kvality v roku 2016). Iba v jednom prípade vody na kúpanie šlo o vodu nevyhovujúcej kvality⁸⁹. Podrobné informácie o vode na kúpanie na Slovensku sú k dispozícii na národnom portáli⁹⁰ a v prehliadači s interaktívnou mapou, ktorý navrhla a zabezpečuje Európska environmentálna agentúra⁹¹.

⁸⁷ Osobitná podmienka je uvedená v programových dokumentoch fondov EŠIF na roky 2014 až 2020. *Predpokladom realizácie projektu malej vodnej elektrárne sú opatrenia na zmiernenie negatívnych vplyvov na životné prostredie vrátane opatrení na obmedzenie zásahu do kontinuity prietoku vodného toku a vytvorenie prekážok. Tieto opatrenia vyplývajú z procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie (podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie) s dôrazom na posúdenie kumulatívneho vplyvu stavieb na daný vodný útvar a na súlad s požiadavkami článku 4 ods. 7, 8 a 9 rámcovej smernice o vode.*

Dôvodom je rozdiel medzi transpozíciou a uplatňovaním ustanovení niekoľkých právnych predpisov EÚ, strategického environmentálneho hodnotenia, posudzovania vplyvov na životné prostredie a rámcovej smernice o vode. Podlieha konaniu o nesplnení povinnosti, ktoré vedie Komisia.

⁸⁸ V správe Európskeho dvora audítorov z roku 2016 „Povodie Dunaja II: Kvalita vody“ sa uvádza, že sa členské štáty vrátane Slovenska prejavujú nedostatok ambícií, pokiaľ ide o opatrenia na riešenie príčin znečistenia. Podľa správy členské štáty nevyužívajú všetky možnosti, ktoré poskytuje smernica o dusičnanoch: Európsky dvor audítorov, [Osobitná správa č. 23/2015: Kvalita vody v povodí Dunaja: pri vykonávaní rámcovej smernice o vode sa dosiahol pokrok, stále však je čo robiť](#).

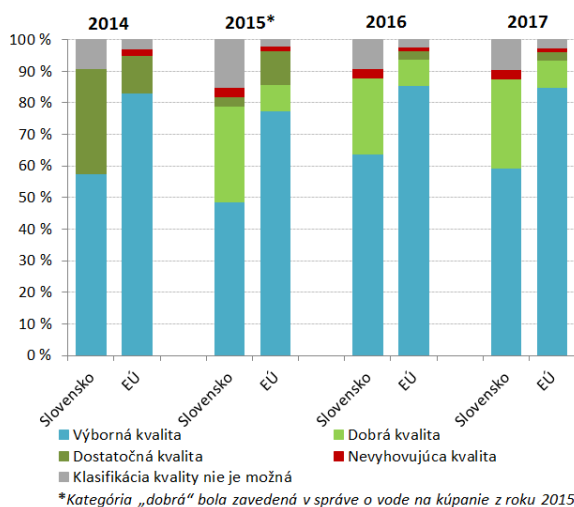
⁸⁹ Európska environmentálna agentúra, 2017. [European bathing water quality in 2016 \(Kvalita európskej vody na kúpanie v roku 2016\)](#), s. 17.

⁹⁰ [Slovenský národný portál, kvalita vody na kúpanie](#).

⁹¹ EEA, [State of bathing water \(Stav vody na kúpanie\)](#).

⁸⁶ Slovensko v roku 2017 aktualizovalo koncepciu využitia hydroenergetického potenciálu vodných tokov do roku 2030. V dôsledku tejto aktualizácie sa v nej výslovne nestanovuje, ktoré malé vodné elektrárne sa majú vybudovať, ale uvádzajú sa skôr profily miest, kde je po splnení všetkých legislatívnych požiadaviek možné stavať.

Obrázok 18: Kvalita vody na kúpanie za roky 2014 – 2017⁹²

Smernica o čistení komunálnych odpadových vôd

Pokiaľ ide o vykonávanie **smernice o čistení komunálnych odpadových vôd**, Slovensko muselo najneskôr do 31. decembra 2015 zaistiť súlad s predpismi (ako sa uvádza v jej zmluve o pristúpení). Doteraz Komisia overila, či Slovensko dodržalo prechodné lehoty zmluvy o pristúpení v roku 2004, 2008 a 2010, ale zatiaľ neoverila dodržanie lehoty v roku 2015. Podľa posledných údajov sa na Slovensku zberá 99,6 % odpadovej vody⁹³. Z toho 97,9 % prechádza sekundárnym čistením (240 z 262 aglomerácií) a 57,2 % náročnejším čistením (52 zo 79 aglomerácií s povinnosťami týkajúcimi sa súladu).

Komisia teda zistila, že niekoľko aglomerácií nespĺnilo požiadavky smernice týkajúce sa zberu a spracovania v prechodných lehotách podľa zmluvy o pristúpení, a následne v roku 2016 začala postup v prípade nesplnenia povinnosti.

Na zabezpečenie riadneho zberu a spracovania⁹⁴ odpadovej vody vo zvyšných aglomeráciách sú potrebné investície vo výške asi 1 200 miliónov EUR. Podľa preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov za rok 2017 nestačia plánované projekty na dosiahnutie úplného súladu so smernicou, keďže existuje oveľa viac aglomerácií, ktoré porušili pravidlá, než projektov. Výsledky posledných projektov sa očakávajú do roku 2021 až 2022, čo je oveľa neskôr ako termín v roku 2015 stanovený v zmluve Slovenska o pristúpení.

⁹² Európska environmentálna agentúra, 2018. [European bathing water quality in 2017 \(Kvalita európskej vody na kúpanie v roku 2017\)](#), s. 21.

⁹³ Údaje sa týkajú aglomerácií podľa smernice o čistení komunálnych odpadových vôd, ktorých populačný koeficient je vyšší než 2 000. Podľa slovenských orgánov bola miera pripojenia na Slovensku menej než 67,72 % z celkového počtu obyvateľov v roku 2017.

⁹⁴ [COM(2017) 749] a [SWD(2017) 445].

Smernica o povodniach

Smernicou o povodniach sa stanovil rámec na hodnotenie a manažment povodňových rizík s cieľom znížiť nepriaznivé následky spájané s veľkými povodňami.

Slovensko prijalo a oznámilo svoje prvé plány manažmentu povodňového rizika podľa smernice a Európska komisia vykonala ich hodnotenie.

Z tohto hodnotenia vyplýva, že sa vyvinulo priaznivé úsilie s pozitívnymi výsledkami pri určovaní cieľov a navrhovaní opatrení zameraných na prevenciu, ochranu a pripravenosť. Z hodnotenia takisto vyplynulo, že tak, ako to platí v prípade iných členských štátov, slovenské plány manažmentu povodňového rizika zatiaľ neobsahujú dostatočne konkrétne opatrenia a východisko na monitorovanie pokroku dosiahnutého pri vykonávaní opatrení (a teda aj cieľov). Navyše existuje priestor na posilnenie aspektu účasti verejnosti a aktívneho zapojenia zainteresovaných strán v súvislosti s plánom manažmentu povodňového rizika.

Prioritné opatrenia na rok 2019⁹⁵

- Zabezpečiť, že projekty, ktoré by mohli ovplyvniť stav vodných útvarov, sa dôkladne posúdia a odôvodnia v súlade s požiadavkami v rámcovej smernici o vode (článok 4 ods. 7).
- Vykonať potrebné opatrenia s cieľom zabezpečiť, aby v budúcnosti nedošlo k žiadnemu oneskoreniu v prípade všetkých aglomerácií, ktoré porušili smernicu o čistení komunálnych odpadových vôd.
- Sledovať vody v blízkosti hraníc s Českou republikou a Rakúskom, ktoré by mohli byť znečistené dusičnanmi.
- Prijat kroky na posilnenie aspektu účasti verejnosti a aktívneho zapojenia zainteresovaných strán v súvislosti s plánom manažmentu povodňového rizika.

Chemické látky

Cieľom EÚ je zabezpečiť, že chemické látky sa do roku 2020 budú vyrábať a používať spôsobmi, ktorými sa minimalizujú akékoľvek významné nepriaznivé účinky na ľudské zdravie a životné prostredie. Vypracúva sa stratégia EÚ pre netoxické životné prostredie, ktorá pomáha inováciám a rozvoju udržateľných náhrad vrátane nechemických možností.

Právne predpisy EÚ v oblasti chemických látok⁹⁶ poskytujú základnú ochrany pre ľudské zdravie a životné

⁹⁵ Prioritné opatrenia na rok 2019 sú založené 2. kole hodnotení plánov manažmentu povodia zo strany Európskej komisie.

⁹⁶ V prvom rade pre chemické látky: nariadenie REACH (Ú. v. EÚ L 396, 30.12.2006, s. 1); pre klasifikáciu, označovanie a balenie: nariadenie CLP

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

prostredie. Podnikom, ktoré pôsobia na vnútornom trhu poskytujú aj stabilitu a predvídateľnosť.

Európska chemická agentúra (ECHA) v roku 2016 uverejnila správu o nariadeniach REACH a CLP⁹⁷, v ktorej poukázala na to, že činnosti zamerané na presadzovanie predpisov sa stále vyvíjajú. Členské štáty spolu úzko spolupracujú v rámci fóra na výmenu informácií o presadzovaní právnych predpisov o chemikáliách⁹⁸. Táto spolupráca ukázala, že existuje priestor na zvýšenie účinnosti činností zameraných na presadzovanie predpisov, najmä pokiaľ ide o registračné povinnosti a karty bezpečnostných údajov, v prípade ktorých je miera nesplnenia povinnosti stále pomerne vysoká.

Hoci došlo k pokroku, existuje priestor pre ďalšie zlepšenie a harmonizáciu činností zameraných na presadzovanie predpisov v celej EÚ vrátane kontrol dovážaného tovaru. V niektorých členských štátoch je presadzovanie predpisov stále nedostatočné, najmä pokiaľ ide o kontroly dovozu a povinnosti týkajúce sa dodávateľského reťazca. Štruktúra orgánov presadzovania je vo väčšine krajín EÚ zložitá a projekty na presadzovanie práva sa vyznačujú rozdielmi medzi členskými štátmi v oblasti dodržiavania predpisov.

Komisia už v štúdiu z roku 2015 zdôraznila význam harmonizovaného dohľadu nad trhom a presadzovania predpisov pri vykonávaní nariadenia REACH na úrovni členských štátov a považovala ich za kľúčový faktor úspešnosti fungovania harmonizovaného jednotného trhu⁹⁹.

V marci 2018 Komisia uverejnila hodnotenie vykonávania nariadenia REACH¹⁰⁰. V hodnotení dospela k záveru, že nariadenie REACH plní svoj účel, dosiahnutý pokrok je však pomalší, ako sa očakávalo. Okrem toho registračné dokumentácie často bývajú neúplné. V hodnotení sa poukazuje na to, že treba sprísniť presadzovanie dodržiavania povinností všetkých aktérov vrátane registrujúcich, následných používateľov a predovšetkým dovozcov, že treba zaručiť rovnaké podmienky, plniť ciele nariadenia REACH a zabezpečiť súlad s opatreniami, ktorých cieľom je zlepšiť dodržiavanie predpisov týkajúcich sa zlepšenia environmentálneho súladu a správy životného prostredia. V tejto súvislosti sa považovalo za dôležité pravidelné predkladanie správ zo strany členských štátov o činnostiach zameraných na presadzovanie.

Kontrolné orgány vykonávajú úradné kontroly plnenia nariadenia REACH. Ciele týchto kontrol závisia od oblasti zodpovednosti každého orgánu a sú stanovené v právnych predpisoch, v ktorých sa stanovujú ich kompetencie¹⁰¹.

Vo všeobecnosti majú na Slovensku inšpektori pre nariadenie REACH oprávnenie:

- nariadiť nápravné opatrenia, ktoré sa majú prijať,
- ukladať pokuty v správnom konaní, ak odhalia nesplnenie povinností vyplývajúcich z nariadenia REACH a
- ukladať disciplinárne pokuty, ak zodpovedné subjekty bránia inšpektorom v plnení ich povinností.

Subjektom na presadzovanie nariadenia REACH ponúkajú pomoc ďalšie orgány. Napríklad Centrum pre chemické látky a prípravky poskytuje poradenstvo a ministerstvo hospodárstva organizuje konferencie a koordinuje inšpekčné činnosti.

Zvýšenie udržateľnosti miest

Politika EÚ v oblasti mestského prostredia podnecuje mestá k tomu, aby zavádzali politiky týkajúce sa udržateľného mestského územného plánovania a projektovania. Medzi tieto politiky by mali patriť inovačné prístupy k mestskej verejnej doprave a mobilite, udržateľné budovy, energetická efektívnosť a zachovanie mestskej biodiverzity.

Predpokladá sa, že podiel obyvateľov žijúcich v mestských oblastiach v Európe do roku 2050 tesne prekročí 80 %¹⁰². Mestské oblasti predstavujú osobitné problémy pre životné prostredie a zdravie ľudí, zároveň však poskytujú príležitosti na efektívnejšie využívanie zdrojov. Európska únia prostredníctvom iniciatív, ako je ocenenie Európske hlavné zelené mesto¹⁰³, ocenenie Európsky zelený list¹⁰⁴ a nástroj Zelené mesto¹⁰⁵, povzbudzuje obce, aby sa stali ekologickejšími.

Financovanie ekologickejších miest

V súlade s partnerskou dohodou pre Slovensko sa pozornosť v programovom období 2014 – 2020 venuje územnému rozmeru opatrení na rozvoj miest. Najmenej 5 % rozpočtových prostriedkov z EFRR sa investuje do opatrení udržateľného rozvoja miest, ktoré sa budú vykonávať najmä s podporou integrovaných územných investícií do hlavných miest regiónov v danej krajine.

(Ú. v. EÚ L 252, 31.12.2006, s. 1), spoločne s právnymi predpismi o biocídnych výrobkoch a prípravkoch na ochranu rastlín.

⁹⁷ Európska chemická agentúra, [Správa o vykonávaní nariadení REACH a CLP za rok 2016](#).

⁹⁸ ECHA na základe projektov [REF-1](#), [REF-2](#) a [REF-3](#).

⁹⁹ Európska komisia (2015), Monitorovanie vplyvov projektu REACH na inovácie, konkurencieschopnosť a MSP. Brusel: Európska komisia.

¹⁰⁰ [COM\(2018\) 116](#).

¹⁰¹ ECHA, [Národné inšpektoráty – Slovensko](#).

¹⁰² Európska komisia, Eurostat, [Urban Europe \(Mestská Európa\)](#), 2016, s. 9.

¹⁰³ Európska komisia, [Ocenenie Európske hlavné zelené mesto](#).

¹⁰⁴ Európska komisia, [Európsky zelený list](#).

¹⁰⁵ Európska komisia, [Nástroj Zelené mesto](#).

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

Účasť na iniciatívach a sieťach EÚ zameraných na mestá

Slovenské obce sa vo všeobecnosti menej zapájajú do iniciatív EÚ než obce iných krajín EÚ.

Slovenské mestá sa však zapájajú do iniciatív, ako sú Eurocities a Dohovor primátorov a starostov. Dohovor primátorov a starostov do júna 2018 podpísalo 28 slovenských miest.

Vzhľadom na to, že v roku 2017 sa 11,9 % obyvateľov Slovenska žijúcich v mestách domnievalo, že ich okolie je postihnuté znečistením, špinou alebo inými environmentálnymi problémami (pokles zo 16,1 % v roku 2014¹⁰⁶), podporovať by sa mali všetky iniciatívy a siete zamerané na mestá, ktoré prispievajú k lepšiemu životnému prostrediu v mestách.

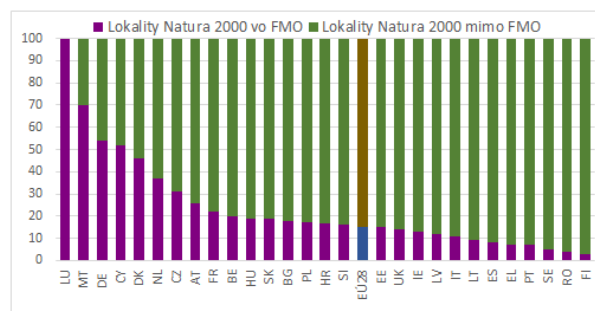
S výnimkou zapojenia Žiliny do siete CIVITAS a Hnúšte do siete ReNewTown je účasť slovenských miest v sieťach EÚ zameraných na mestá nízka.

Slovenské obce sa tradične zúčastňujú na vnútroštátnych sieťach alebo oceneniach, napríklad na programe obnovy dediny s ocenením Dedina roka¹⁰⁷. Hoci sa do tejto iniciatívy od roku 1997 zapojilo takmer 90 % slovenských dedín, finančný príspevok na projekty rozvoja miest je skromný.

Príroda a mestá

Približne 19 % sústavy Natura 2000 na Slovensku sa nachádza vo funkčných mestských oblastiach¹⁰⁸, čo je mierne nad priemerom EÚ 15 % (pozri obrázok 19). Rozrastanie miest vyvíja tlak na mestské lokality sústavy Natura 2000, ako sú napríklad lokality v Bratislave.

Obrázok 19: Podiel siete Natura 2000 vo funkčných mestských oblastiach (FUA)¹⁰⁹

Rozrastanie miest

Podľa štúdie Európskej environmentálnej agentúry o rozrastaní miest¹¹⁰ rástli bratislavské priemyselné, obchodné a dopravné oblasti od polovice 50. rokov 20. storočia do konca 90. rokov 20. storočia značnou rýchlosťou a jej obytné oblasti rástli mierne rýchlo. Bratislava patrí medzi mestá, ktoré postihlo tvrdé centralizované plánovanie prevládajúce v časoch komunizmu a ktoré teraz čelia rovnakému rýchlemu rozrastaniu miest ako iné európske mestá.

Preťaženie dopravy a mestská mobilita

Počet osobných automobilov na obyvateľov sa v období od roku 2005 (242 automobilov na 1 000 obyvateľov) do roku 2016 (390 automobilov na 1 000 obyvateľov) rýchlo zvyšuje, i keď je stále nižší než priemer EÚ (505 automobilov na 1 000 obyvateľov)¹¹¹.

Približne 8 % všetkých osobných automobilov zaevidovaných na Slovensku v roku 2016 bolo poháňaných naftovým motorom, čo je nízky pomer v porovnaní s priemerom EÚ (42 %)¹¹².

Priemerný počet hodín, ktoré vodiči strávia v dopravnej zápche každý rok, sa zvýšil z 23,03 hodiny v roku 2014 na 23,68 hodiny v roku 2016¹¹³.

Intenzita a preťaženie dopravy sa značne líšia v závislosti od regiónu. Najvyššia intenzita dopravy je v Bratislavskom kraji. Dokončiť sa musí kľúčová dopravná infraštruktúra (napr. diaľnica D1), rovnako ako hlavné mestské obchvaty (napr. bratislavský obchvat D4) alebo významné projekty verejnej dopravy (ako je električková

¹⁰⁹ Európska komisia, [Siedma správa o hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti](#), 2017, s. 121.

¹¹⁰ Toto rozrastanie ohrozuje samotnú kultúru Európy, pretože má environmentálny, sociálny a hospodársky vplyv na mestá aj vidiecke oblasti Európy. Navyše vážne oslabuje úsilie týkajúce sa boja proti celosvetovému problému, ktorým je zmena klímy. Európska environmentálna agentúra, [Urban sprawl in Europe \(Rozrastanie miest v Európe\)](#).

¹¹¹ Európska komisia, Eurostat, [Passenger cars in the EU \(Osobné automobily v EÚ\)](#).

¹¹² EEA, [Size of the vehicle fleet \(Veľkosť vozového parku\)](#).

¹¹³ Európska komisia, [Hours spent in road congestion annually \(Hodiny strávené v dopravnej zápche za rok\)](#).

¹⁰⁶ Európska komisia, Eurostat, [Pollution, grime or other environmental problems by degree of urbanisation \(Znečistenie, špina alebo iné environmentálne problémy spôsobené mierou urbanizácie\)](#).

¹⁰⁷ SK, [Program obnovy dediny](#).

¹⁰⁸ Európska komisia, [Vymedzenie funkčných mestských oblastí](#).

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

sieť v Bratislave alebo Košiciach). Investície do dopravných prostriedkov šetrnejších voči životnému prostrediu sú stále nízke.

Úroveň preťaženia dopravy v Bratislave a Košiciach je vyššia ako priemer EÚ, nie je však najvyššia v EÚ (je nižšia ako 30 %) ¹¹⁴. Preťaženie dopravy v Bratislave by sa však teoreticky mohlo značne zvýšiť, keďže je v nadchádzajúcich rokoch naplánovaná výstavba niekoľkých obytných projektov a systém verejnej dopravy nie je dostatočne rozvinutý. V oboch mestách sa realizujú projekty (financované z fondov EÚ) na rozšírenie ich električkových sietí ¹¹⁵.

¹¹⁴ [Tomtom traffic index](#).

¹¹⁵ Európska komisia, [tlačová správa 1](#), [tlačová správa 2](#), [tlačová správa 3](#).

Časť II: Podporný rámec: vykonávacie nástroje

4. Ekologické zdaňovanie, zelené verejné obstarávanie, environmentálne financovanie a investície

Ekologické zdaňovanie a environmentálne škodlivé subvencie

Finančné stimuly, zdaňovanie a ďalšie hospodárske nástroje sú účinným a efektívnym spôsobom na dosahovanie cieľov environmentálnej politiky. V akčnom pláne EÚ pre obehové hospodárstvo sa ich použitie odporúča. Environmentálne škodlivé subvencie sa monitorujú v rámci európskeho semestra a procesu riadenia energetickej únie.

Príjmy Slovenska z environmentálnych daní sú naďalej pod priemerom EÚ. V roku 2017 tvorili environmentálne dane 1,76 % HDP (priemer EÚ28 bol 2,4 %) (pozri obrázok 20) a dane z energií predstavovali 1,57 % HDP (priemer EÚ bol 1,84 %)¹¹⁶. V tom istom roku dosiahli príjmy z environmentálnych daní 5,32 % celkových príjmov z daní a príspevkov na sociálne zabezpečenie (čo je menej než priemer EÚ28 vo výške 5,97 %).

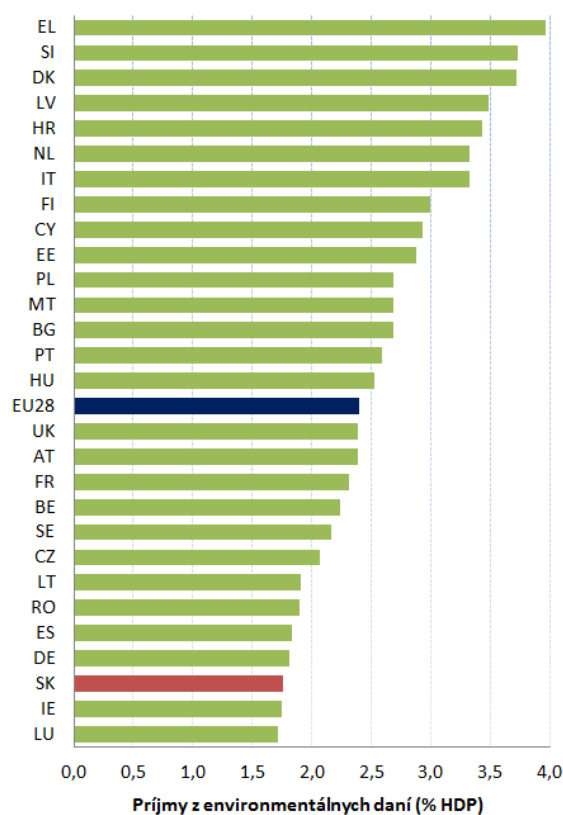
Štruktúra daní na Slovensku má za následok to, že podiel príjmov z dane z práce na celkových daňových príjmoch je vyšší ako priemer EÚ. V roku 2016 boli daňové príjmy Slovenska 53,4 %, kým nepriame daňové zaťaženie práce bolo 36,5 %¹¹⁷. Spotrebné dane ostali pomerne nízke (31,3 %, 18. najvyššie v EÚ28), z čoho vyplýva, že existuje istý potenciál na prechod od dane z práce na daň zo spotreby, najmä na environmentálne dane.

Komisia v rámci európskeho semestra v správe o krajine opakovanne poukázala na to, že príjem Slovenska z environmentálnych daní je jeden z najnižších v EÚ¹¹⁸. V správe o krajine z roku 2018 sa uvádza, že na zlepšenie odpadového hospodárstva sa dostatočne nevyužívajú daňové nástroje a poplatky. V priebehu roku 2018 boli zavedené určité fiškálne stimuly, ich vplyv sa však ešte len musí prejavíť (pozri kapitolu tejto správy venovanú odpadu).

Na Slovensku existuje niekoľko príkladov spoľahlivých fiškálnych opatrení týkajúcich sa životného prostredia. Jedným z nich sú poplatky za znečisťovanie ovzdušia,

ktoré platia od roku 1967. Odborníci v súčasnosti diskutujú o potrebe novelizovať tieto poplatky (keďže posledná novelizácia sa uskutočnila v roku 2008)¹¹⁹.

Obrázok 20: Príjmy z environmentálnych daní ako % HDP (2017)¹²⁰

V poslednom desaťročí zatiaľ došlo k miernemu zvýšeniu dotácií a výnimiek týkajúcich sa fosílnych palív, najmä v dôsledku podpory elektrickej energie vyrábanej spaľovaním hnedého uhlia. V roku 2016 sa stále uplatňovalo oslobodenie od dane za používanie uhlia a zemného plynu. Tieto výnimky v roku 2016 dosiahli

¹¹⁶ Eurostat, [Environmental tax revenues \(Príjmy z environmentálnych daní\), 2018](#).

¹¹⁷ Európska komisia, [Správa o trendoch v oblasti daní](#), 2018.

¹¹⁸ Európska komisia, [Európsky semester – Správa o krajine za rok 2018](#), s. 16.

¹¹⁹ Inštitút pre európsku politiku v oblasti životného prostredia, Case Studies on Environmental Fiscal Reform, [Air Pollution fees in Slovakia \(Prípadové štúdie environmentálnej fiškálnej reformy, Poplatky za znečisťovanie ovzdušia na Slovensku\)](#).

¹²⁰ Eurostat, [Environmental tax revenues \(Príjmy z environmentálnych daní\), 2018](#).

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

spolu 121 miliónov EUR, kým výška dotácií bola vyše 95 miliónov EUR¹²¹.

Podpora, ktorá sa na Slovensku stále poskytovala na výrobu elektriny z hnedého uhlia nízkej kvality, je zarážajúcim príkladom subvencií škodlivých pre životné prostredie¹²². Hornonitriansky región Slovenska bol jedným z pilotných regiónov platformy EÚ pre uhoľné regióny v transformácii¹²³. Hoci má platforma potenciál nasmerovať transformáciu Slovenska správnym smerom, niektoré zainteresované strany sa obávajú, že by táto príležitosť mohla ostať nevyužitá¹²⁴. Uskutočnili sa prvé kroky na postupné ukončenie **environmentálne škodlivých dotácií** na výrobu elektriny z hnedého uhlia, pri ktorej sa produkujú vysoké emisie. Termín ukončenia bol na základe rozhodnutia vlády z roku 2018 posunutý z roku 2030 na 2023, ťažba a používanie domáceho uhlia však môže pokračovať aj po tomto dátume¹²⁵. Riešenie tohto problému má kľúčový význam pre zlepšenie efektívneho využívania zdrojov v slovenskom hospodárstve¹²⁶.

Nijaký pokrok sa nedosiahol v oblasti zníženia zvýhodnenia nafty (rozdielnej ceny nafty v porovnaní s benzínom) od roku 2005. V roku 2016 bol rozdiel sadzby dane z benzínu a nafty 40 %, kým v roku 2005 bol tento rozdiel iba 7 %¹²⁷. Sadzba spotrebnej dane odvádzanej z benzínu a nafty ostala v roku 2016 bez zmeny od roku 2015 (0,55 EUR/l v prípade benzínu a 0,39 EUR/l v prípade nafty)¹²⁸.

Daňové zaobchádzanie v prípade služobných vozidiel je na Slovensku príčinou znepokojenia¹²⁹. V roku 2018 však boli zavedené fiškálne opatrenia pre túto kategóriu vozidiel. Napríklad bol rozšírený program na podporu

nákupu vozidiel na elektrický pohon, ktorý bol zavedený v roku 2017¹³⁰.

V krajine neexistujú dane za motorové vozidlá súvisiace s CO₂. Na emisiách sú však založené niektoré diaľničné poplatky za používanie presne stanovených úsekov diaľnic¹³¹. V roku 2016 sa zaviedli stimuly na podporu ľudí, aby nakupovali automobily s nižšími emisiami CO₂. Tieto stimuly boli spojené s ročnou cestnou daňou a dotáciami, mýtnymi poplatkami, poplatkami za dopravné preťaženie a za vjazd do nízkoemisnej zóny, ako aj s nákupom ekologickejších vozidiel¹³². Nové vozidlá nakupované na Slovensku patria medzi najmenej šetrné k životnému prostrediu v EÚ. Ich priemerné emisie CO₂ sú 124,8 gramu na kilometer (priemer EÚ v roku 2016 bol 118 gramov na kilometer)¹³³.

Používanie alternatívnych palív v nových osobných automobiloch predávaných na Slovensku za posledných niekoľko rokov značne pokleslo. Podiel nových osobných automobilov používajúcich alternatívne palivá bol v roku 2016 iba 15 % ich počtu v roku 2013¹³⁴. Väčšina vozidiel v krajine, ktoré používajú alternatívne palivá, sú vozidlá na stlačený zemný plyn.

Zelené verejné obstarávanie

Politika zeleného verejného obstarávania EÚ podnecuje členské štáty k prijímaniu ďalších opatrení na uplatňovanie kritérií zeleného verejného obstarávania aspoň v 50 % verejných zákaziek. Európska komisia pomáha zvyšovať mieru využívania verejného obstarávania ako strategického nástroja na podporu ochrany životného prostredia.

Kúpna sila verejného obstarávania v EÚ predstavuje približne 1,8 bilióna EUR (asi 14 % HDP). Podstatná časť týchto peňazí sa investuje do odvetví s vysokým environmentálnym vplyvom, napr. do stavebníctva alebo dopravy. Zelené verejné obstarávanie tak môže pomôcť významne znížiť negatívny vplyv verejných výdavkov na životné prostredie a podporiť udržateľné inovačné

¹²¹ OECD, [Inventory of Support Measures for Fossil Fuels \(Inventarizácia opatrení na podporu fosílnych palív\)](#), 2018.

¹²² Výroba elektriny z lignitu domácej produkcie z bane Nováky je na Slovensku dotovaná spotrebiteľmi elektrickej energie vo forme výkupnej sadzby. Elektrárne Nováky, ktorá tento lignit spaľuje, je druhým najväčším zdrojom emisií skleníkových plynov na Slovensku.

¹²³ Európska komisia, [No region left behind: launch of the Platform for Coal Regions in Transition](#) (Žiadny región nezostane opomenutý: zavádza sa platforma pre uhoľné regióny v procese premeny).

¹²⁴ Bankwatch, [The European Commission's platform for coal regions in transition: case studies highlight tilt toward coal companies \(Platforma Európskej komisie pre uhoľné regióny v procese premeny: prípadové štúdie poukazujú na uprednostňovanie uhoľných spoločností\)](#).

¹²⁵ [Vláda Slovenskej republiky](#).

¹²⁶ OECD, Policy Paper: [Making the Slovak Republic a more resource efficient economy](#) (Premena Slovenskej republiky na hospodárstvo efektívne využívajúce zdroje).

¹²⁷ Európska environmentálna agentúra, 2017, [Environmental taxation and EU environmental policies](#) (Environmentálne zdaňovanie a environmentálne politiky EÚ), s. 27.

¹²⁸ Európska komisia, [Databáza daní v Európe](#), 2018.

¹²⁹ Európska komisia, [Taxation of commercial cars in Belgium](#) (Zdanenie služobných vozidiel v Belgicku), 2017, s. 3.

¹³⁰ FleetEurope, [Major changes to company car taxation in Europe](#) (Veľké zmeny v zdaňovaní služobných vozidiel v Európe) [stránka navštívená 10. júla 2018].

¹³¹ ACEA, [CO₂ based motor vehicle taxes in Europe](#) (Dane za motorové vozidlá súvisiace s CO₂ v Európe) [stránka navštívená 10. júla 2018].

¹³² Európska environmentálna agentúra, [Appropriate taxes and incentives do affect purchases of new cars](#) (Primerané dane a stimuly ovplyvňujú nákup nových vozidiel), 18. mája 2018.

¹³³ Európska environmentálna agentúra, [Average CO₂ emissions from new passenger cars sold in EU-28 Member States plus Norway, Iceland and Switzerland in 2016](#) (Priemerné emisie CO₂ z nových osobných automobilov predaných v členských štátoch EÚ28 a v Nórsku, na Islande a vo Švajčiarsku) [stránka navštívená 10. júla 2018].

¹³⁴ Európska komisia, [Transport in the European Union Current Trends and Issues](#) (Doprava v Európskej únii – Aktuálne trendy a otázky), 2018, s. 27 – 28.

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

podniky. Komisia navrhla kritériá zeleného verejného obstarávania v EÚ¹³⁵.

Slovenský národný akčný plán pre zelené verejné obstarávanie bol prijatý v roku 2011. Vláda v decembri 2016 prijala tretiu aktualizáciu tohto plánu (na roky 2016 až 2020). Stanovuje sa v nej cieľ obstarávať 50 % zákaziek na úrovni ústrednej štátnej správy prostredníctvom zeleného verejného obstarávania. Na Slovensku neexistuje povinnosť používať zelené verejné obstarávanie. Kritériá zeleného verejného obstarávania na úrovni EÚ sa odporúčajú pre niektoré skupiny produktov ako čistiace prostriedky a služby, IT vybavenie kancelárií, doprava, kopírovací a grafický papier, nábytok, stravovacie služby a zásobovanie potravinami, textil, elektrická energia, zobrazovacie zariadenia, záhradnícke výrobky a služby a stavebníctvo.

Podľa informácií o vykonávaní národného akčného plánu v roku 2016 tvorilo zelené verejné obstarávanie 3,5 % z celkového počtu zákaziek a 7,9 % z hľadiska ich hodnoty^{136, 137}. Zo štúdie Európskeho parlamentu vyplýva, že svoj národný akčný plán pre zelené verejné obstarávanie Slovensko vykonalo iba sčasti¹³⁸. Podľa analýzy slovenského Inštitútu environmentálnej politiky je na úplné vykonanie národného akčného plánu potrebné zefektívnenie procesov a znalostí týkajúcich sa zeleného verejného obstarávania¹³⁹.

Environmentálne financovanie a investície

Podľa pravidiel týkajúcich sa európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) musia členské štáty do svojich stratégií a programov financovania hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti, rozvoja vidieka a námornej politiky začleniť ciele týkajúce sa životného prostredia a klímy.

Dosiahnutie udržateľnosti si vyžaduje mobilizáciu verejných a súkromných zdrojov financovania¹⁴⁰. Využívanie európskych štrukturálnych a investičných

fondov (EŠIF)¹⁴¹ je nevyhnutné, ak majú krajiny dosiahnuť svoje environmentálne ciele a začleniť ich do iných oblastí politiky. Zavádzanie a šírenie osvedčených postupov sa môže podporiť aj z ďalších nástrojov, napr. programu Horizont 2020, programu LIFE¹⁴² a Európskeho fondu pre strategické investície (EFSI)¹⁴³.

Podľa osobitného prieskumu Eurobarometra 468 z roku 2017 o postoji občanov Únie k životnému prostrediu 85 % Slovákov podporuje vyššie investície EÚ do ochrany životného prostredia (v súlade s priemerom 85 % pre krajiny EÚ28).

Európske štrukturálne a investičné fondy 2014 – 2020

Slovensku bolo prostredníctvom deviatich národných a regionálnych programov pridelených 15,32 miliardy EUR z fondov EŠIF na roky 2014 až 2020. To znamená, že spoločne s vnútroštátnym príspevkom 4,72 miliardy EUR má Slovensko k dispozícii rozpočet 20 miliárd EUR na investície v rôznych oblastiach, ako je vytváranie pracovných miest a rast, podpora udržateľnej dopravy a ochrana životného prostredia a investovanie do výskumu a inovácií. Verejné investície vrátane investícií do odvetvia životného prostredia veľmi závisia od finančných prostriedkov EÚ.

Hlavným programom Slovenska pre zavádzanie environmentálnych politík je operačný program Kvalita životného prostredia. Od programu sa očakáva, že povedie: i) k zvýšeniu rozlohy rekultivovanej pôdy o 452¹⁴⁴ hektárov; ii) k zvýšeniu rozlohy biotopov, ktoré dostávajú podporu na účely dosiahnutia lepšieho stavu ochrany o 20 131 hektárov; iii) k zvýšeniu kapacity recyklácie odpadu o 197 466 ton/rok; iv) k zvýšeniu kapacity zhodnocovania odpadu o 329 676 ton/rok; v) k zvýšeniu počtu ľudí využívajúcich kvalitnejšie čistenie odpadových vôd o 220 705¹⁴⁵; vi) k realizácii 390 prvkov zelenej infraštruktúry vii) k zníženiu emisií tuhých častíc o 6 960 ton/rok a emisií vybraných znečisťujúcich látok o 38 083 ton/rok.

Je priskoro na závery o používaní a výsledkoch európskych štrukturálnych a investičných fondov na roky 2014 až 2020. Podľa výročnej správy o vykonávaní za rok

¹³⁵ V oznámení s názvom „Verejné obstarávanie pre lepšie životné prostredie“ [KOM(2008) 400] Komisia odporučila vytvoriť postup na stanovenie spoločných kritérií zeleného verejného obstarávania. Základná koncepcia zeleného verejného obstarávania vychádza z existencie jasných a overiteľných, opodstatnených a ambiciózných environmentálnych kritérií pre výroby a služby založených na životnom cykle a vedeckých dôkazoch.

¹³⁶ Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, [Zelené verejné obstarávanie](#).

¹³⁷ Podľa slovenských orgánov na základe pokroku v monitorovaní zeleného verejného obstarávania v roku 2017 sa zelené verejné obstarávanie uplatňovalo v 3,25 % z celkového počtu postupov a v 6,43 % z hľadiska ich hodnoty.

¹³⁸ Európsky parlament, [Green Public Procurement and the Action Plan for the Circular Economy \(Zelené verejné obstarávanie a akčný plán pre obehové hospodárstvo\)](#), 2017, s. 79 – 80.

¹³⁹ Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, [Zelené verejné obstarávanie](#).

¹⁴⁰ [COM\(2018\) 97](#).

¹⁴¹ Európsky fond regionálneho rozvoja (ERRR), Kohézny fond (KF), Európsky sociálny fond (ESF), Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV) a Európsky námorný a rybársky fond (ENRF). Fondy ERRR, Kohézny fond a ESF sa označujú ako „fondy politiky súdržnosti“.

¹⁴² Európska komisia, [Program LIFE](#).

¹⁴³ Európska investičná banka, [Európsky fond pre strategické investície, 2016](#).

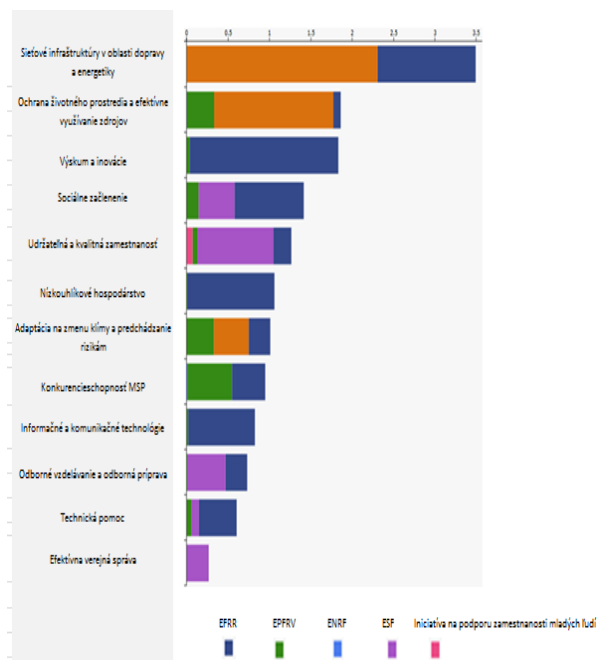
¹⁴⁴ 351 ha po úprave programu.

¹⁴⁵ Ďalšia skupina obyvateľstva s p. k. 7 365 využila kvalitnejšie čistenie odpadových vôd v rámci integrovaného regionálneho operačného programu a aj program rozvoja vidieka obsahuje opatrenie pre tento druh investícií.

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

2017¹⁴⁶ pre operačný program je však najväčším problémom realizácia investícií určených na odstránenie starých environmentálnych záťaží.

Obrázok 21: EŠIF na roky 2014 – 2020 – Rozpočtové prostriedky EÚ podľa témy, Slovensko (mld. EUR)¹⁴⁷

Politika súdržnosti

Z aktuálnych údajov vyplýva, že fondy EÚ na roky 2007 – 2013 boli takmer úplne vyčerpané (95 %)¹⁴⁸. Navyše v rokoch 2007 až 2013 (porovnanie s údajmi z rokov 2008 a 2016) nedošlo v operačných programoch Slovenska k nijakej zmene celkových priamych investícií v oblasti životného prostredia (1,8 miliardy EUR)¹⁴⁹. Došlo však k prerozdeleniu medzi oblasťami investícií. Najväčší pokles bol zaznamenaný pri investíciách v oblasti pitnej vody (–57 %), rekultivácie pôdy (–45 %) a investíciách v oblasti odpadu (–20 %). Naproti tomu investície oblasti zmeny klímy a predchádzania rizikám sa zvýšili o vyše 100 %. Dôvodom bola úprava programu tak, aby bolo možné obstarávať vybavenie na účely civilnej ochrany, a zároveň slovenské orgány prijali záväzok rovnakou mierou v rokoch 2014 až 2020 podporovať posilnenie schopnosti ekosystémov vyrovnávať sa so zmenou klímy.

Rozvoj vidieka

Z fondu EPFRV bolo Slovensku na jeho národný program

rozvoja vidieka pridelených 1 560 miliónov EUR. Slovensko sa rozhodlo presunúť časť rozpočtu z piliera II do piliera I pre priame platby (tento presun sa týkal 21,3 % pridelených prostriedkov na každý rozpočtový rok v období rokov 2015 až 2020 s výhradou prípadných zmien). Týmto prerozdelením sa zmenšil rozpočet dostupný na rozvoj vidieka.

Dostupný rozpočet na agroenvironmentálno-klimatické opatrenia je 105,7 milióna EUR alebo 6,8 % celkovej sumy EPFRV a patrí k najnižším podielom v EÚ. Je to tak aj napriek tomu, že priorita č. 4 (ekosystémy) predstavuje 42,7 % z celkovej sumy rozpočtu. Dôvodom je to, že značná suma (360 miliónov EUR alebo 23 % z celkovej sumy rozpočtu) sa vynaloží na oblasti s prírodnými prekážkami, ktoré takisto patria do rozsahu priority č. 4. Ekologické poľnohospodárstvo predstavuje iba 68 miliónov EUR (4 % z celkovej sumy rozpočtu).

Bolo by vhodné zvýšiť príspevok programu rozvoja vidieka na zlepšenie existujúcich opatrení alebo na zavedenie nových opatrení. Konkrétne by sa na platby za pôdohospodárske postupy šetrné k životnému prostrediu a ďalšie environmentálne opatrenia mohli použiť finančné prostriedky na rozvoj vidieka. Ambiciózne vykonávanie ekologizácie 1. piliera by jednoznačne pomohlo zlepšiť životné prostredie v oblastiach, na ktoré sa nevzťahuje rozvoj vidieka.

Z programu rozvoja vidieka sa podporuje rekonštrukcia odvodňovacích kanálov, čo môže byť z environmentálneho hľadiska diskutabilné. Zaviedli sa však ochranné opatrenia. Z programu sa podporujú aj opatrenia na prevenciu lesných požiarov.

Nástroj na prepájanie Európy (NPE)

Nástroj NPE je kľúčový nástroj financovania EÚ vytvorený osobitne pre priame investície do európskej dopravnej, energetickej a digitálnej infraštruktúry v záujme riešenia zistených chýbajúcich prepojení a úzkych miest a v záujme podpory udržateľnosti. Do konca roku 2017 Slovensko podpísalo dohody o projektoch v rámci

¹⁴⁶ Vláda Slovenskej republiky, [Výročná správa o vykonávaní za rok 2017](#).

¹⁴⁷ Európska komisia, [Údaje o európskych štrukturálnych a investičných fondoch podľa krajiny](#).

¹⁴⁸ Európska komisia, [Údaje o európskych štrukturálnych a investičných fondoch](#).

¹⁴⁹ Európska komisia, [Integration of environmental concerns in Cohesion Policy Funds \(Začlenenie otázok životného prostredia do fondov politiky súdržnosti\)](#).

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

Nástroja na prepájanie Európy v hodnote 704 miliónov EUR¹⁵⁰.

Spomedzi projektov stojí za zmienku zameranie na dopravu využívajúcu obnoviteľné zdroje energie a obnova starých infraštruktúr a rekultivácia krajiny¹⁵¹.

Horizont 2020

Slovensko využíva financovanie z programu Horizont 2020 od jeho začiatku v roku 2014. Do januára 2019 sa 148 účastníkom poskytli prostriedky v maximálnej výške 38,1 milióna EUR na projekty pracovných programov Spoločenské výzvy, ktoré sa zaoberajú environmentálnymi otázkami^{152, 153}.

Okrem uvedených pracovných programov sú v celom programe Horizont 2020 prítomné výdavky súvisiace s klímou a biodiverzitou. Na Slovensku projekty schválené na financovanie vo všetkých pracovných programoch Horizont 2020 do decembra 2018 zahŕňali 43 miliónov EUR určených na opatrenia v oblasti klímy (48,3 % celkového príspevku pre krajinu z programu Horizont 2020) a 3,5 milióna EUR na opatrenia súvisiace so zachovaním biodiverzity (3,9 % celkového príspevku pre krajinu z programu Horizont 2020)¹⁵⁴.

Jeden z pripravovaných projektov, do ktorého sú zapojení slovenskí partneri, je projekt SIMRA. Tento projekt je zameraný na komunitné iniciatívy spoločenských inovácií v Európe a v Stredozemí s osobitným vplyvom na poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka.

Program LIFE

Od svojho vzniku v roku 1992 sa z programu LIFE na Slovensku spolufinancovalo spolu 32 projektov. Z nich bolo osem projektov zameraných na environmentálne inovácie, 22 na ochranu prírody a dva na informácie a komunikáciu. Celkové investície na tieto projekty boli 63 miliónov EUR, z čoho 33 miliónov EUR poskytla EÚ¹⁵⁵.

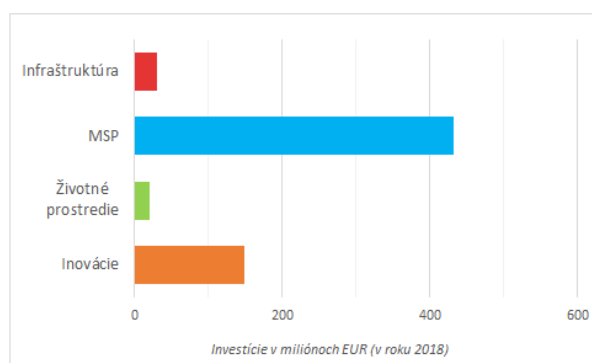
Európska únia na slovenské projekty na roky 2014 až 2017 vyčlenila 9 miliónov EUR¹⁵⁶. Slovenský projekt

s názvom „Ochrana vtáctva Podunajská – Ochrana populácií ohrozených druhov vtáctva v prirodzených biotopoch vnútrozemskej delty Dunaja“, ktorý vykonáva miestna MVO Bratislavské regionálne ochrannárske združenie, bol vybraný ako jeden z najlepších EÚ projektov LIFE Natura v rokoch 2016 – 2017¹⁵⁷.

Európska investičná banka

V rokoch 2013 až 2018 dosiahli úvery pre Slovensko z EIB sumu približne 3,7 miliardy EUR¹⁵⁸. Skupina EIB¹⁵⁹ slovenským podnikom a verejným inštitúciám v roku 2018 poskytla úvery v hodnote vyše 630 miliónov EUR, ako je znázornené na obrázku 22, z čoho približne 20 miliónov EUR (3,1 %) sa priamo investovalo do environmentálnych projektov.

Obrázok 22: Úvery EIB pre Slovensko v roku 2018¹⁶⁰

Európsky fond pre strategické investície

Európsky fond pre strategické investície je iniciatíva, ktorá pomáha prekonať súčasný nedostatok investícií v EÚ. Slovensko lepšie využíva EFSI a do januára 2019 EFSI v krajine mobilizoval približne 537 miliónov EUR. Očakáva sa, že v dôsledku toho sa zmobilizujú celkové súkromné a verejné investície v hodnote 1,2 miliardy EUR. Financovanie z Európskeho investičného fondu, ktoré bolo možné vďaka EFSI, predstavuje 25 miliónov EUR, čo podľa očakávaní zmobilizuje celkové investície v hodnote približne 211 miliónov EUR. Najvyššiu úroveň investícií dosiahlo odvetvie dopravy¹⁶¹.

Vnútroštátne financovanie v oblasti životného prostredia

Slovensko v roku 2016 na ochranu životného prostredia minulo 534,5 milióna EUR, čo je o 32 % menej než v roku

¹⁵⁰ Európska komisia, [Európsky semester – Správa o krajine – Slovensko 2018](#), s. 14.

¹⁵¹ Európska komisia, [EU investments in transport in Slovakia](#) (Investície EÚ do dopravy na Slovensku).

¹⁵² [Vlastné výpočty Európskej komisie založené na systéme CORDA \(spoločný výskumný dátový sklad\)](#). Maximálna výška grantu je maximálna výška grantu, o ktorej rozhodla Komisia. Zvyčajne zodpovedá požadovanému grantu, no môže byť aj nižšia.

¹⁵³ Napr. ii) potravinová bezpečnosť, udržateľné poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo, morský a námorný výskum a výskum v oblasti vnútrozemských vôd a biohospodárstvo; iii) bezpečná, čistá a efektívna energia; iv) inteligentná, ekologická a integrovaná doprava a v) opatrenia v oblasti klímy, životné prostredie, efektívne využívanie zdrojov a suroviny.

¹⁵⁴ [Vlastné výpočty Európskej komisie založené na systéme CORDA \(spoločný výskumný dátový sklad\)](#).

¹⁵⁵ Európska komisia, [Program LIFE podľa krajiny: Slovensko](#).

¹⁵⁶ Útvary Komisie na základe údajov EASME.

¹⁵⁷ Európska komisia, Program LIFE, [Najlepšie projekty LIFE Natura v roku 2016 – 2017](#), Bratislavské regionálne ochrannárske združenie, projekt LIFE.

¹⁵⁸ Európska investičná banka, [Delivering impact in finance in the Netherlands](#) (Zabezpečenie vplyvu vo financiách v Holandsku), 2017.

¹⁵⁹ Skupina EIB zahŕňa investície a úvery EIB a EFSI.

¹⁶⁰ Európska investičná banka, [Európska investičná banka na Slovensku](#), 2018.

¹⁶¹ Európska komisia, [Európsky semester – Správa o krajine – Slovensko, 2018](#).

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

2015¹⁶². Z týchto platieb bolo 56 % vyčlenených na nakladanie s odpadom (ročný priemerný percentuálny podiel environmentálnych výdavkov vyčlenených na nakladanie s odpadom v EÚ je 49,7 %). Na hospodárenie s odpadovými vodami bolo vyčlenených 66,3 milióna EUR (12 % z všetkých prostriedkov) a na odstraňovanie znečistenia 31 miliónov EUR (6 %), 7 % environmentálnych výdavkov bolo určených na ochranu biodiverzity a krajiny (37,1 milióna EUR). Medzi rokmi 2012 až 2016 dosiahlo financovanie z prostriedkov verejnej správy určené na ochranu životného prostredia 3,2 miliardy EUR¹⁶³.

Najdôležitejší vnútroštátny fond je Environmentálny fond¹⁶⁴ vytvorený v roku 2005. Fond poskytuje dotácie a úvery na projekty, ktoré sa riadia stratégiou štátnej environmentálnej politiky. Hlavný príjem fondu sú aukcie emisných kvót v rámci systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Európskej únii, environmentálne poplatky a príspevok zo štátneho rozpočtu¹⁶⁵.

Prioritné opatrenia na rok 2019:

- Zlepšiť kapacitu účinne využívať fondy EÚ na environmentálne účely vrátane v záujme prípravy na ďalšie obdobie financovania 2021 – 2027.

¹⁶² Eurostat, [General Government Expenditure by function](#) (Výdavky verejnej správy podľa funkcie), 2018.

¹⁶³ Eurostat, [General Government Expenditure by function](#) (Výdavky verejnej správy podľa funkcie), 2018.

¹⁶⁴ [Slovenský Environmentálny fond](#).

¹⁶⁵ [Skutočný príjem v roku 2017 bol približne 130 miliónov EUR](#).

5. Posilnenie správy v oblasti životného prostredia

Informácie, účasť verejnosti a prístup k spravodlivosti

Občania môžu účinnejšie chrániť životné prostredie, ak sa môžu spoľahnúť na tri „pilieri“ Dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia (Aarhuský dohovor):

- i) prístup k informáciám;
- ii) účasť verejnosti na rozhodovacom procese a
- iii) prístup k spravodlivosti v otázkach životného prostredia.

Pre verejné orgány, verejnosť a podniky je mimoriadne dôležité, aby výmena informácií o životnom prostredí medzi nimi prebiehala účinným a efektívnym spôsobom¹⁶⁶. Účasť verejnosti orgánom umožňuje prijímať rozhodnutia, v ktorých sa zohľadňujú obavy verejnosti. Prístup k spravodlivosti je súbor záruk, ktoré umožňujú občanom a MVO obracať sa v záujme ochrany životného prostredia na vnútroštátne súdy¹⁶⁷. Tento prístup zahŕňa právo na podanie žaloby (tzv. Vecná legitimácia)¹⁶⁸.

Informácie o životnom prostredí

Správa informácií na Slovensku poskytuje zmiešaný obraz, hoci väčšina hlavných oblastí politiky je prístupná z národného webového portálu pre životné prostredie¹⁶⁹, ktorý obsahuje hypertextové odkazy na iné portály špecializovaných informačných systémov životného prostredia¹⁷⁰.

Pri spôsobe, akým Slovensko vykonalo smernicu o INSPIRE, ostáva priestor na zlepšenie. Prístupnosť priestorových údajov prostredníctvom zobrazovacích a ukladacích služieb je nedostatočná. Výkonnosť Slovenska sa skúmala na základe jeho správy

¹⁶⁶ Aarhuský dohovor, [smernica 2003/4/ES](#) o prístupe k informáciám o životnom prostredí a [smernica 2007/2/ES](#) o INSPIRE spoločne tvoria právny základ výmeny informácií o životnom prostredí medzi verejnými orgánmi a s verejnosťou. Toto preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov sa zameriava na smernicu INSPIRE.

¹⁶⁷ Záruky sa vysvetľujú v oznámení Komisie o prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia (Ú. v. EÚ C 275, 18.8.2017) a v súvisiacej príručke pre občanov.

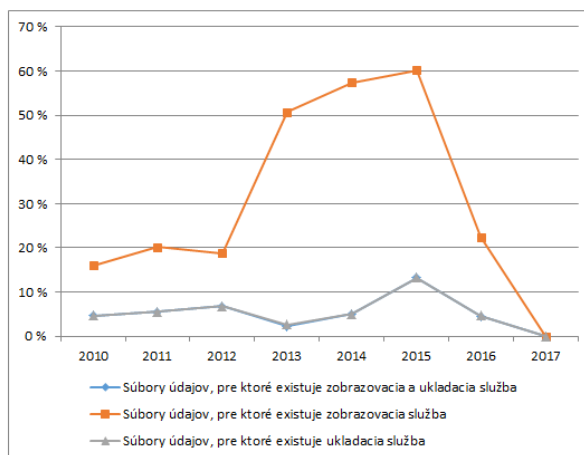
¹⁶⁸ Toto preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov je zamerané na to, ako dobre členské štáty verejnosti vysvetľujú práva na prístup k spravodlivosti, a na vecnú legitimáciu a ďalšie hlavné prekážky podávania žalôb týkajúcich sa znečisťovania prírody a ovzdušia.

¹⁶⁹ [Národný webový portál pre životné prostredie](#).

¹⁷⁰ [Portály špecializovaných informačných systémov životného prostredia](#).

o vykonávaní za rok 2016¹⁷¹ a najnovších údajov z monitorovania za rok 2017¹⁷². Slovensko dosiahlo priaznivý pokrok pri určovaní údajov a ich dokumentácii. Na sprístupnenie údajov prostredníctvom služieb a na zlepšenie podmienok ich opätovného použitia je potrebné vyvinúť dodatočné úsilie. Slovensko takisto musí vyvinúť ďalšie úsilie na určenie priorít, pokiaľ ide o súbory environmentálnych údajov, pri vykonávaní právnych predpisov v oblasti životného prostredia. Konkrétne musí určiť za prioritné súbory údajov označované ako súbory priestorových údajov s vysokou hodnotou¹⁷³.

Obrázok 23: Prístup k priestorovým údajom prostredníctvom zobrazovacích a ukladacích služieb na Slovensku (2017)

Účasť verejnosti

Účasť verejnosti na Slovensku je upravená najmä zákonom č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a zákon č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia. Metodická príručka ministerstva životného prostredia týkajúca sa obidvoch procesov (EIA aj SEA) bola vydaná v roku 2017¹⁷⁴. Príručka obsahuje opis úloh jednotlivých subjektov v rámci posudzovania vplyvov na životné prostredie vrátane úlohy verejnosti.

Existuje len málo informácií alebo neexistujú žiadne informácie o tom, ako Slovensko v praxi zabezpečuje

¹⁷¹ INSPIRE SK, [informačný list krajiny](#), 2017.

¹⁷² [Prehľad ukazovateľov INSPIRE](#).

¹⁷³ Európska komisia, [Zoznam súborov priestorových údajov s vysokou hodnotou](#).

¹⁷⁴ Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, [Metodická príručka týkajúca sa posudzovania vplyvov na životné prostredie aj strategického environmentálneho hodnotenia](#).

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

účasť verejnosti na rozhodovaní, a o tom, či sa uplatňuje pri všetkých environmentálnych politikách.

Z údajov Eurobarometra z roku 2017 vyplýva, že ľudia na Slovensku výrazne súhlasia (83 % respondentov) s tým, že jednotlivci môže zohrávať určitú úlohu pri ochrane životného prostredia. Tento názor sa od roku 2014 nezmenil.

Prístup k spravodlivosti

Na webovom sídle ministerstva životného prostredia sa nachádza sekcia venovaná Aarhuskému dohovoru, v ktorej sa uvádzajú informácie o prístupe k spravodlivosti v otázkach životného prostredia. Uvedené informácie sú však veľmi všeobecné a nenachádza sa medzi nimi jasné vysvetlenie toho, ako ľudia môžu uplatniť svoje práva. Transparentný a používateľsky prístupný manuál o práve verejnosti na prístup k spravodlivosti v otázkach životného prostredia a o tom, ako uplatňovať toto právo, sa nachádza na webovom sídle mimovládnej organizácie „Via iuris“¹⁷⁵. Tento manuál však nemôže nahradiť štruktúrované a používateľsky prístupné informácie verejných orgánov zverejnené na internete.

Nedostatok vecnej legitimácie verejnosti (vrátane environmentálnych MVO) na Slovensku v minulosti predstavoval hlavnú prekážku podávania žalôb v otázkach životného prostredia. Dôvodom bolo najmä to, že vecná legitimácia nemohla byť pripustená ako súčasť správneho konania, čo je podmienkou na začatie súdneho konania. V rozsudkoch Súdneho dvora Európskej únie z 8. marca 2011 vo veci C-240/09 (Lesoochrannárske zoskupenie VLK) a z 8. novembra 2016 vo veci C-243/15, v ktorých Najvyšší súd Slovenskej republiky podal návrh na prejudiciálne konanie, sa stanovili dôležité pokyny aj pre vecnú legitimáciu environmentálnych MVO užitočnú v kontexte EÚ, keďže sa v nich poskytol zrozumiteľný výklad práva Únie.

Podľa Občianskeho súdneho poriadku Slovensko v občianskych konaniach uplatňuje zásadu „platí strana, ktorá prehrá spor“. V osobitných prípadoch však súd môže víťaznej strane nahradiť trovy konania v plnej výške alebo len ich časť. Zásada „platí strana, ktorá prehrá spor“, sa neuplatňuje v správnom súdnictve a verejný orgán nemá nárok na úhradu trov, a to ani v prípade úspešného konania¹⁷⁶.

Podľa zákona o súdnych poplatkoch sú environmentálne MVO, obce a samosprávy regiónov vyňaté z povinnosti

platiť tieto poplatky, ak konajú v záležitostiach prospešných pre verejnosť. Environmentálne MVO musia svoje poslanie dokázať predložením svojich stanov súdu. Konania týkajúce sa nekonania verejného orgánu, ochrany pred protiprávnym správaním verejného orgánu alebo žiadosti o odškodnenie za protiprávne rozhodnutie alebo konanie verejného orgánu sú oslobodené od súdneho poplatku.

Prioritné opatrenia na rok 2019

- Zlepšiť prístup k priestorovým údajom a službám vytvorením silnejších prepojení medzi centrálnym webovým sídlom INSPIRE a regionálnymi portálmi. Identifikovať a zdokumentovať všetky súbory priestorových údajov potrebných na výkon environmentálneho práva¹⁷⁷ a tieto údaje a dokumenty minimálne v tejto podobe sprístupniť iným verejným orgánom a verejnosti prostredníctvom digitálnych služieb uvedených v smernici INSPIRE.
- Lepšie informovať verejnosť o jej právach na prístup k spravodlivosti.

¹⁷⁵ Webový portál Via iuris. [Manuál](#) obsahuje opis toho, ako môže verejnosť chrániť práva v oblasti životného prostredia na súde, ak boli tieto práva porušené nezákonným rozhodnutím štátneho orgánu. Konkrétne je venovaný opisu práv verejnosti podľa zákona č. 162/2015 Z. z. (o prístupe k súdom v otázkach životného prostredia).

¹⁷⁶ Európsky portál elektronickej justície, [Prístup k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia – Slovensko](#).

¹⁷⁷ Európska komisia, [INSPIRE](#).

Zabezpečovanie súladu

Zabezpečenie súladu s predpismi v oblasti životného prostredia sa vzťahuje na všetky činnosti verejných orgánov, ktoré podnikli s cieľom zabezpečiť, aby priemyselné podniky poľnohospodári a ďalšie osoby plnili svoje povinnosti chrániť vodu, ovzdušie a prírodu a povinnosti pri nakladaní s odpadom¹⁷⁸. Jeho súčasťou sú opatrenia na podporu zabezpečované orgánmi, ako je:

- i) podpora súladu s predpismi¹⁷⁹;
- ii) inšpekcie a iné kontroly, ktoré orgány vykonávajú, t. j. monitorovanie súladu¹⁸⁰; a
- iii) kroky, ktoré prijímajú s cieľom zastaviť porušovanie, uložiť sankcie a vyžadovať nápravu škôd, t. j. presadzovanie¹⁸¹.

Občianska veda a sťažnosti občanov orgánom umožňujú lepšie zamerať svoje úsilie. Environmentálnou zodpovednosťou¹⁸² sa zabezpečuje, že znečisťovateľ zaplatí náhradu za spôsobené škody.

Podpora a monitorovanie súladu

Poľnohospodárom sa poskytujú online informácie o tom, ako dosiahnuť súlad s povinnosťami v oblasti dusičnanov a ochrany prírody. Kvalita týchto informácií je ukazovateľom, ako aktívne orgány podporujú súlad v oblastiach so závažnými nedostatkami pri vykonávaní. Na Slovensku sú informácie o smernici o dusičnanoch k dispozícii na informačnom portáli Národného poľnohospodárskeho a potravinárskeho centra¹⁸³. Na portáli sa nachádza národný poľnohospodársky poradenský systém, hoci sa v ňom len uvádza zoznam zákonov, ktorými sa transponujú príslušné právne predpisy EÚ¹⁸⁴. Verejne k dispozícii je kódex správnej poľnohospodárskej praxe a ochrany vodných zdrojov¹⁸⁵ a harmonizovaný registračno-informačný systém (HRIS)¹⁸⁶ (nástroj na monitorovanie dusičnanov

¹⁷⁸ Podrobné vysvetlenie koncepcie sa nachádza v oznámení s názvom „Opatrenia EÚ na zlepšenie environmentálneho súladu a správy životného prostredia“, COM(2018)10, a v súvisiacom pracovnom dokumente útvarov Komisie, SWD(2018)10.

¹⁷⁹ Toto preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov sa zameriava na pomoc poskytovanú poľnohospodárom, aby dosiahli súlad s právnymi predpismi na ochranu prírody a s právnymi predpismi o dusičnanoch.

¹⁸⁰ Toto preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov sa zameriava na inšpekcie veľkých priemyselných zariadení.

¹⁸¹ Toto preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov sa zameriava na dostupnosť údajov súvisiacich s presadzovaním práva a na koordináciu medzi orgánmi v záujme boja proti trestným činom proti životnému prostrediu.

¹⁸² Smernicou 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti sa vytvára rámec.

¹⁸³ Informačný portál Národného poľnohospodárskeho a potravinárskeho centra.

¹⁸⁴ Informačný portál Národného poľnohospodárskeho a potravinárskeho centra, relevantné právne predpisy.

¹⁸⁵ Kódex správnej poľnohospodárskej praxe a ochrany vodných zdrojov.

¹⁸⁶ Harmonizovaný registračno-informačný systém.

v zakázanom období vymedzenom v smernici o dusičnanoch). Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky¹⁸⁷ na svojom webovom sídle uverejňuje všeobecné informácie o lokalitách sústavy Natura 2000¹⁸⁸. Neuvádza však nijaké konkrétne povinnosti, ktoré by vlastníci pôdy mali plniť.

Veľké priemyselné zariadenia môžu predstavovať závažné riziko znečistenia. Verejné orgány musia mať plány na vykonávanie inšpekcií v týchto zariadeniach a na zverejňovanie jednotlivých správ z inšpekcií¹⁸⁹. Online informačný systém integrovanej prevencie a kontroly znečisťovania životného prostredia¹⁹⁰ poskytuje informácie o výsledkoch inšpekcií¹⁹¹. Jeho filter (<http://enviroportal.sk/ipkz>) poskytuje informácie o druhu inšpekcie, dátume, jej výsledkoch a prijatých opatreniach. Slovenská inšpekcia životného prostredia¹⁹² uverejňuje výročné správy o činnosti a správy o jednotlivých inšpekciách. Informácie o plánoch inšpekcií však nie sú verejne prístupné.

Občianska veda a spracúvanie sťažností

Zapojenie verejnosti prostredníctvom občianskej vedy môže zvýšiť znalosti o životnom prostredí a pomôcť orgánom pri ich práci. Hodnota zapojenia jednotlivcov sa na Slovensku uznáva, ale orgány k občianskym iniciatívam často pristupujú veľmi formálne. Jedna z najviditeľnejších environmentálnych iniciatív je „My sme les“ – občianska iniciatíva¹⁹³, ktorá bojuje proti výrubu lesov v chránených územiach.

Dostupnosť zrozumiteľných informácií na internete o tom, ako podávať sťažnosti, ukazuje, ako citlivé sú orgány na sťažnosti verejnosti. Slovenská inšpekcia životného prostredia nezverejňuje nijaké podrobné informácie o tom, ako sa má podávať sťažnosť o zásahoch do životného prostredia alebo jeho poškodení, poskytuje iba kontaktné údaje¹⁹⁴. Sťažnosti na údajné nesprávne úradné postupy orgánu ochrany životného prostredia sa môžu predkladať ministerstvu životného prostredia prostredníctvom pošty. Informácie o tom, ako sa má pri tom postupovať, sa nachádzajú na webovom sídle ministerstva¹⁹⁵.

¹⁸⁷ Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky.

¹⁸⁸ Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, [lokalita sústavy Natura 2000](#).

¹⁸⁹ Článok 23 smernice o priemyselných emisiách, 2010/75/EÚ.

¹⁹⁰ Online informačný systém integrovanej prevencie a kontroly znečisťovania životného prostredia.

¹⁹¹ Online informačný systém integrovanej prevencie a kontroly znečisťovania životného prostredia, [informácie o výsledkoch inšpekcií](#).

¹⁹² Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky.

¹⁹³ My sme les – občianska iniciatíva.

¹⁹⁴ Slovenská inšpekcia životného prostredia.

¹⁹⁵ Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, [Prístup k informáciám](#).

Presadzovanie

Ak sa pri monitorovaní zistia problémy, vhodné môže byť celé spektrum reakcií. Odbor odhaľovania nebezpečných materiálov a environmentálnej kriminality úradu kriminálnej polície Prezídia Policajného zboru¹⁹⁶ zverejňuje údaje o trestných činoch proti životnému prostrediu. Podľa údajov za rok 2017¹⁹⁷ sa asi 51 % všetkých trestných činov proti životnému prostrediu týkalo krádeže dreva, 31 % trestnej činnosti týkajúcej sa voľne žijúcich živočíchov a rastlín, konkrétne pytlactva, v 10 % prípadov išlo o porušenie ochrany rastlín a zvierat a približne 9 % predstavovali „iné trestné činy“¹⁹⁸.

K dispozícii však nie sú nijaké zverejnené informácie o uložených sankciách alebo o dodržiavaní predpisov po prijatí nadväzujúcich opatrení a opatrení na presadzovanie. Chýbajú aj informácie o reakciách na porušenie krížového plnenia v súvislosti s dusičnanmi a ochranou prírody.

Boj proti trestnej činnosti v oblasti odpadu, trestnej činnosti týkajúcej sa voľne žijúcich živočíchov a rastlín a ďalším trestným činom proti životnému prostrediu je mimoriadne náročný. Vyžaduje si úzku spoluprácu medzi inšpektormi, colnými orgánmi, políciou a prokurátormi. Na Slovensku neexistujú nijaké verejne dostupné informácie o dohodách o spolupráci alebo o mechanizmoch spolupráce.

Environmentálna zodpovednosť

Smernicou o environmentálnej zodpovednosti sa stanovuje rámec na základe zásady „znečisťovateľ platí“ na prevenciu a odstraňovanie environmentálnych škôd. Preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov za rok 2017 bolo zamerané na zhromažďovanie lepších informácií o environmentálnych škodách, na finančné ručenie a usmernenia. Komisia stále zhromažďuje dôkazy o dosiahnutom pokroku.

Prioritné opatrenia na rok 2019:

- Lepšie informovať verejnosť o podpore, monitorovaní a presadzovaní súladu. To by malo znamenať minimálne: i) zabezpečenie, že poľnohospodári budú mať k dispozícii online informácie o tom, ako dosiahnuť súlad

¹⁹⁶ Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, [údaje o trestných činoch proti životnému prostrediu](#), 2017.

¹⁹⁷ Policajný zbor Slovenskej republiky, [Environmentálna kriminalita v Slovenskej republike](#).

¹⁹⁸ Pokiaľ ide o neoprávnené nakladanie s odpadmi, v rokoch 2011 až 2016 sa zvýšil počet zaznamenaných ohlásených trestných činov zo 100 na 200 prípadov. V tomto období však došlo k značnému poklesu objasnenosti približne z 25 % na menej než 5 %. Na druhej strane v rokoch 2011 až 2016 výrazne klesla trestná činnosť týkajúca sa voľne žijúcich živočíchov a rastlín, a to zo 650 na 280 zistených trestných činov, pričom ich objasnenosť je asi 70 %.

s povinnosťami v oblasti ochrany prírody; a ii) poskytnutie väčšieho objemu informácií o plánoch inšpekcií.

- Zverejňovať informácie o výsledkoch opatrení na presadzovanie a o opatreniach nadväzujúcich na zistené porušenia krížového plnenia v súvislosti s dusičnanmi a ochranou prírody.
- Zabezpečiť prístup k väčšiemu objemu informácií o spolupráci medzi odborníkmi, ktorí sa zaoberajú trestnými činmi proti životnému prostrediu.
- Zlepšiť finančné ručenie za zodpovednosť a usmernenia o smernici o environmentálnej zodpovednosti a zverejniť informácie o environmentálnej škode.

Účinnosť orgánov zodpovedných za správu životného prostredia

Subjekty podieľajúce sa na vykonávaní environmentálnych právnych predpisov na úrovni Únie, na celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovni musia mať znalosti, nástroje a schopnosti, aby zabezpečili, že právne predpisy a riadenie procesu ich presadzovania budú mať zamýšľané prínosy.

Administratívna kapacita a kvalita

Ústredné, regionálne a miestne orgány verejnej správy musia mať schopnosť vykonávať svoje úlohy a účinne spolupracovať a navzájom sa koordinovať v rámci systému viacúrovňového riadenia.

Administratívne kapacity na Slovensku vo všeobecnosti ostávajú nedostatočné, čo má negatívny vplyv na presadzovanie environmentálneho práva a politik. Najviac postihnutými odvetvami je hospodárenie s vodami a ochrana prírody. Na regionálne úrady stále ťažko dolieha vysoká rotácia zamestnancov.

Ministerstvo životného prostredia udržiava pozitívnu dynamiku, ktorá vznikla počas slovenského predsedníctva v druhej polovici roku 2016. Nová stratégia štátnej environmentálnej politiky do roku 2030 je jednou z jeho hlavných iniciatív.

Ako sa už v tejto kapitole uviedlo, slovenská verejnosť sa v poslednom čase začala viac aktivovať a ozývať v súvislosti s jej reakciami na otázky týkajúce sa životného prostredia. Napriek svojim obmedzeným zdrojom (finančným a ľudským) environmentálne MVO na Slovensku v tejto súvislosti zohrávajú významnú úlohu a môžu mať veľký vplyv na prítiahnutie pozornosti verejnosti na tieto problémy. Určité negatívne postupy namierené na občiansku spoločnosť pozorované v posledných mesiacoch si zasluhujú pozornosť a mali by sa riadne riešiť, pokiaľ sú neodôvodnené¹⁹⁹. Podporovať

¹⁹⁹ [The Slovak Spectator, správy](#).

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

by sa mala dôraznejšia správa v oblasti životného prostredia s cieľom nájsť rovnováhu medzi rôznymi záujmami a potrebami spoločnosti, napríklad na základe zavedenia transparentného a efektívneho udeľovania povolení a postupov strategického environmentálneho hodnotenia (SEA) a posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA)²⁰⁰.

Hoci sú environmentálne právne predpisy pomerne prísne, ich presadzovanie je slabé.

Počet prípadov nesplnenia povinnosti, ktoré sa týkajú najmä nesúladu a nesprávneho uplatňovania environmentálneho práva Únie (ktoré postihujú najmä odvetvie ochrany vôd a prírody a odpadové hospodárstvo), je na Slovensku na priemernej úrovni. Vnútroštátnym súdom, ktoré dozerajú na záležitosti v oblasti životného prostredia, a Komisii bolo predložených len málo prípadov. Slovenský Ústavný súd však v nedávnych rokoch pri niekoľkých príležitostiach požiadal o radu Súdny dvor.

Prebiehajúce postupy v prípade nesplnenia povinnosti týkajúce sa nedodržania právnych predpisov o ochrane prírody sú dôsledkom nedostatočného označovania nových lokalít sústavy Natura 2000 a slabej správy existujúcich lokalít vrátane chýbajúcich plánov riadenia. Osobitné problémy sa týkajú plánov obhospodarovania lesov a činnosti, ako je ťažba dreva v chránených územiach, pričom postihujú cieľové druhy, napríklad hlucháne.

Postupy v prípade nesplnenia povinnosti v rámci odpadového hospodárstva vyplynuli z nedostatočného uplatňovania právnych predpisov EÚ o skládkach. Skutočnosť, že Slovensko nedokázalo od roku 2013 napraviť situáciu v súvislosti so skládkou v Považskom Chlmci, v prípade ktorej bol vydaný rozsudok Súdneho dvora Európskej únie, svedčí o tom, že schopnosť účinne presadzovať právne predpisy EÚ sa ešte musí zlepšiť. Niekoľko skládok je v podobnej situácii ako skládka v Považskom Chlmci a musia sa zatvoriť alebo opätovne povoliť.

Postup v prípade nesplnenia povinnosti v odvetví hospodárenia s vodami takisto poukázal okrem iného na nedostatky pri presadzovaní právnych predpisov (pozri predchádzajúce kapitoly správy).

Koordinácia a integrácia

Ako sa uvádza v preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov za rok 2017,

²⁰⁰ Podobne ako iné orgány, aj orgány ochrany životného prostredia sú vystavené množstvu tlakov a oznámené boli prípady korupcie. Úroveň korupcie a jej vývoj vrátane verejnej správy na Slovensku vyvolávajú obavy. V oblasti zintenzívnenia boja proti korupcii nebol dosiahnutý žiadny pokrok a jej riešenie je stále jedným z odporúčaní pre jednotlivé krajiny za rok 2018 (po roku 2014).

transpozícia revidovanej smernice o EIA²⁰¹ bude príležitosťou na zjednodušenie regulačného rámca pre environmentálne posudzovanie. Slovensko smernicu transponovalo v lehote do mája 2017.

Komisia podporuje zjednodušenie environmentálneho posudzovania s cieľom obmedziť duplicitu a zabrániť prekryvaniu v environmentálnom posudzovaní projektov. Zjednodušenie pomáha znižovať zbytočnú administratívnu záťaž. Zrýchľuje sa ním aj rozhodovanie bez ohrozenia kvality postupu posudzovania vplyvov na životné prostredie²⁰².

Slovensko už začlenilo posúdenia EIA a Natura 2000 do procesu EIA ešte pred revíziou smernice o EIA. Počas toho však nezačlenilo ďalšie posúdenia, napríklad posúdenia podľa rámcovej smernice o vode alebo podľa smernice o priemyselných emisiách. Zmenou vnútroštátneho zákona o vodách, ktorá sa uplatňuje od marca 2018, sa zaviedol nový, samostatný, dvojstupňový postup na riešenie požiadaviek v článku 4 ods. 7 rámcovej smernice o vode.

Slovensko má systém viacstupňového povoľovacieho konania, v ktorom po EIA nasleduje štádium územného rozhodnutia a stavebného povolenia. Od roku 2015 sa proces posudzovania vplyvov na životné prostredie končí záväzným stanoviskom k posudzovaniu vplyvov na životné prostredie, voči ktorému sa možno odvolať. Stále nie je dokončená reforma systému povoľovania (na základe stavebného zákona z roku 1976, odvtedy viackrát novelizovaného). Projekty infraštruktúry (najmä v odvetví dopravy) sa dlho pripravujú a na spolufinancovanie EÚ v programovom období 2014 – 2020 stále čakajú projekty so starým/predvstupovým posudzovaním EIA. V prípade niektorých projektov osobitný odbor na kontrolu súladu ministerstva životného prostredia uskutočnil nové posúdenia vplyvov na životné prostredie a kontroly súladu. Vo viacerých projektoch sa za všeobecné riešenie považovalo preverenie zmien, ku ktorým došlo od vypracovania starých EIA, takýto prístup by však nemal viesť k obchádzaniu povinností vyplývajúcich zo smernice o EIA týkajúcich sa vykonania úplného EIA²⁰³.

Adaptabilita, dynamika reforiem a inovácie (elektronická verejná správa)

²⁰¹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/52/EÚ zo 16. apríla 2014, ktorou sa mení [smernica 2011/92/EÚ](#) o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie.

²⁰² Komisia v roku 2016 vydala usmerňujúci dokument o stanovení koordinovaných a/alebo spoločných postupov, ktoré súčasne podliehajú posudzovaniu podľa smernice EIA, smernice o biotopoch, rámcovej smernice o vode a smernice o priemyselných emisiách, Ú. v. EÚ C 273, 27.7.2016, s. 1.

²⁰³ Vnútroštátny súd v decembri 2018 rozhodol, že [namiesto 30 samostatných preverovaní na posúdenie zmien v projekte diaľničného obchvatu Bratislavy D4/R7 je potrebné úplné posúdenie vplyvov na životné prostredie](#).

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

Hoci slovenské verejné orgány čoraz častejšie prijímajú a používajú elektronické služby, ktoré im umožňujú komunikovať s verejnosťou cez internet, výsledky krajiny za rok 2018 sú pod priemerom EÚ²⁰⁴. V prípade digitálnych verejných služieb krajina na základe správy o digitálnom pokroku Európy za rok 2018 dosiahla hodnotenie 0,50/1, čo je menej než priemer krajín EÚ28 (0,57/1)²⁰⁵. Od roku 2016 sa však situácia značne zlepšila, najmä z hľadiska otvorených údajov.

V októbri 2017 bol zverejnený Detailný akčný plán informatizácie verejnej správy. Cieľom akčného plánu je vytvorenie systému elektronickej verejnej správy, ktorý bude užitočný pre občanov, verejnú správu, podniky a akademickú obec.

Slovensko prijíma opatrenia na modernizáciu svojej verejnej správy. Na úspešné vykonanie akčného plánu je však potrebná primeraná úroveň koordinácie medzi jednotlivými orgánmi verejnej správy.

Podporné financovanie a účinné používanie finančných prostriedkov

Krajina dostáva značnú podporu EÚ, ktorá je určená predovšetkým na podporu regionálneho rozvoja. Využívanie finančných prostriedkov EÚ v programovom období 2007 – 2013 sa však oneskorilo²⁰⁶. Miera plnenia sa zvýšila na samom konci predchádzajúceho programového obdobia, občas však environmentálne projekty trpia oneskorením a finančné prostriedky sa nakoniec pridelia na iné oblasti.

Prioritné opatrenia na rok 2019

- Ďalej zlepšiť celkovú správu v oblasti životného prostredia (ako je transparentnosť, angažovanosť občanov, dodržiavanie predpisov a presadzovanie, ako aj administratívna kapacita a koordinácia).
- Pokračovať v reforme štátnej správy s cieľom zlepšiť situáciu v slovenských lesoch.

Medzinárodné dohody

V zmluvách o EÚ sa vyžaduje, aby politika Únie v oblasti životného prostredia podporovala opatrenia na medzinárodnej úrovni na riešenie regionálnych alebo celosvetových environmentálnych problémov.

Európska únia prijala záväzok globálne posilniť environmentálne právo a jeho vykonávanie. Naďalej preto podporuje proces súvisiaci s Globálnym paktom pre životné prostredie, ktorý začalo Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov v máji 2018²⁰⁷. Preskúvanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov je jedným z nástrojov, ktorými sa zabezpečí, že členské štáty poskytnú dobrý príklad založený na dodržiavaní environmentálnych politik a právnych predpisov EÚ a medzinárodných dohôd.

Slovensko podpísalo a ratifikovalo takmer všetky mnohostranné environmentálne dohody. Podpísalo, ale zatiaľ neratifikovalo prílohu VI k dohovoru MARPOL o zabránení znečisťovaniu z lodí.

Lesy: Nariadenie EÚ o dreve (EUTR)²⁰⁸ a nariadenie o vynútiteľnosti práva, správe a obchode v lesnom hospodárstve (FLEGT)²⁰⁹

V súlade s nariadením EÚ o dreve, ktorým sa zakazuje uvádzať na trh v EÚ nelegálne vyťažené drevo, príslušné orgány v členských štátoch Únie musia pravidelne kontrolovať hospodárske subjekty a obchodníkov a v prípade nesplnenia povinností musia uložiť sankcie.

V období od marca 2015 do februára 2017 Slovensko vykonalo 1 328 kontrol hospodárskych subjektov uvádzajúcich na trh domáce drevo. Toto množstvo kontrol je vyššie než počet kontrol, ktoré Slovensko v danom období plánovalo²¹⁰. Je však ťažké posúdiť význam tohto číselného údaj, lebo Slovensko nebolo schopné poskytnúť odhad celkového počtu hospodárskych subjektov. V súvislosti s otázkou sankcií Slovensko nahlásilo, že vydalo najvyšší počet sankcií hospodárskym subjektom (294) uvádzajúcich na trh drevo, predovšetkým domáce drevo.

V súvislosti so spoluprácou (článok 12 nariadenia o dreve) Slovensko oznámilo, že spolupracovalo s rôznymi vnútroštátnymi vládami orgánmi a s inými príslušnými orgánmi EÚ, a to najmä prostredníctvom stretnutí skupiny expertov pre nariadenia FLEGT/EUTR a skupiny expertov ad hoc pre nariadenie FLEGT.

Genetické zdroje: Nagojský protokol o prístupe ku genetickým zdrojom a spravodlivom a rovnocennom spoločnom využívaní prínosov²¹¹

V súlade s nariadením EÚ o prístupe a spoločnom využívaní prínosov, ktorým sa do práva Únie transponujú opatrenia na zaistenie súladu vyžadované na základe Nagojského protokolu, Slovensko vymenovalo príslušné

²⁰⁴ Európska komisia, [Index digitálnej ekonomiky a spoločnosti \(DESI\) – Profil krajiny – Slovensko](#), 2018, s. 9.

²⁰⁵ Európska komisia, [Správa o digitálnom pokroku Európy \(EDPR\) 2017 – Profil krajiny Slovensko](#), [Správa o digitálnom pokroku Európy 2017 – Profil krajiny Slovensko](#), s. 10 a Európska komisia, [DESI – Profil krajiny Slovensko](#), 2018, s. 9.

²⁰⁶ Medzinárodný menový fond, Slovenská republika: [EU funds, enhancing absorption to reduce regional disparities](#) (Fondy EÚ, zvýšenie čerpania s cieľom znížiť regionálne nerovnosti), 2017, s. 3 – 7.

²⁰⁷ [Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN č. 72/277](#) a [organizačná schôdza otvorenej pracovnej skupiny ad hoc](#).

²⁰⁸ [Nariadenie \(EÚ\) č. 995/2010](#).

²⁰⁹ [Nariadenie \(ES\) č. 2173/2005](#) z 20. decembra 2005 o vytvorení licenčného systému FLEGT na dovoz dreva do Európskeho spoločenstva.

²¹⁰ Na dvojročné obdobie bolo naplánovaných 1 200 kontrol.

²¹¹ [Nariadenie \(EÚ\) č. 511/2014](#).

Správa o vykonávaní environmentálnych právnych predpisov za rok 2019 – Slovensko

orgány a uplatňovalo sankcie za porušenia ustanovení nariadenia. Slovensko však doteraz nepredložilo vyhlásenie o náležitej starostlivosti ani neuložilo nijaké sankcie. Slovensko predložilo svoju prvú správu o vykonávaní nariadenia EÚ o prístupe a spoločnom využívaní prínosov Komisii koncom roku 2017.

Medzinárodný obchod s voľne žijúcimi živočíchmi a voľne rastúcimi rastlinami: Dohovor o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín (CITES)²¹²

V súlade s povinnosťami stanovenými v základnom nariadení²¹³, ktorým sa do práva Únie transponujú hlavné záväzky vyplývajúce z Dohovoru o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín (CITES), Slovensko ustanovilo príslušné vnútroštátne orgány a pravidelne spracúva žiadosti o dovoz, opätovný vývoz a dokumenty týkajúce sa obchodovania v rámci EÚ.

Zo správ o zhabaní nelegálnych zásielok voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín (najmä zo správ, ktoré sa musia oznamovať každých šesť mesiacov organizácii TRAFFIC v rámci jej zmluvy s Komisiou, a zo správ, ktoré sú predmetom výmeny informácií prostredníctvom platformy EU-TWIX) vyplýva rozsah činnosti colných orgánov.

Prioritné opatrenia na rok 2019

- Zvýšiť snahu stať sa zmluvnou stranou príslušných mnohostranných environmentálnych dohôd podpisom a ratifikáciou zostávajúcich dohôd.

Trvalo udržateľný rozvoj a vykonávanie cieľov trvalo udržateľného rozvoja OSN

Trvalo udržateľný rozvoj spája environmentálne, sociálne a hospodárske politiky do súdržného rámca, čím pomáha vykonávať environmentálne právne predpisy a politiky.

Slovenská republika začala vykonávať Agendu 2030 v súlade s dokumentom s názvom „Východiská implementácie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj“, ktorý bol schválený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 95/2016. Za vnútroštátne vykonávanie Agendy 2030 bude zodpovedať Úrad podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre investície a informatizáciu. Vonkajší rozmer má na starosti ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí. Trvalo udržateľný rozvoj však možno zabezpečiť iba prostredníctvom jeho synergií a začlenením do všetkých verejných politík. Ministerstvo životného prostredia teda bude zapojené do vykonávania

Agendy 2030 a do realizácie prevažne environmentálnych cieľov trvalo udržateľného rozvoja.

Agenda 2030 oživí sektorové stratégie a činnosti vypracované v minulosti na dosiahnutie environmentálnych cieľov do roku 2030, konkrétne pôjde o stratégiu pre trvalo udržateľný rozvoj z roku 2001. V domácej sfére environmentálny sektor zaujíma dlhodobý prístup k témam, ktoré sú súčasťou cieľov trvalo udržateľného rozvoja. V tejto súvislosti ministerstvo životného prostredia monitoruje šesť hlavných cieľov a plánuje užšiu spoluprácu so všetkými zainteresovanými stranami vytvorením spoločnej pracovnej skupiny.

Ministerstvo životného prostredia v súčasnosti pripravuje novú stratégiu environmentálnej politiky, ktorá bude v súlade s cieľmi Agendy 2030²¹⁴. Pre Slovensko je veľmi dôležité vytvoriť spoľahlivý mechanizmus financovania vykonávania Agendy 2030 vzhľadom na finančné ťažkosti spojené s touto úlohou a pravdepodobné zmeny vo financovaní z prostriedkov EÚ po roku 2020. (Po roku 2020 sa očakáva, že pravidlá Kohézneho fondu EÚ si budú vyžadovať vyššiu mieru spolufinancovania zo strany členských štátov a fond sa nebude vzťahovať na veľké projekty infraštruktúry.)

V návrhu Agendy 2030 sa stanovuje dvojročný rámec monitorovania. Vzhľadom na to, že vnútroštátny rámec na vykonávanie Agendy 2030 sa stále pripravuje a že bude dokončený na základe dokumentu Vízia a stratégia rozvoja do roku 2030, sa v uznesení vlády navrhuje predĺžiť lehotu na predloženie prvej správy do konca júna 2020. Toto predĺženie je v súlade s pôvodne navrhovaným dvojročným cyklom. V roku 2018 Slovensko predložilo OSN svoje dobrovoľné vnútroštátne preskúmanie vykonávania cieľov trvalo udržateľného rozvoja.

²¹² [Dohovor o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín \(CITES\)](#).

²¹³ Nariadenie Rady (ES) č. 338/97 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi (ďalej len „základné nariadenie“).

²¹⁴ Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, [nová environmentálna stratégia](#).